

S
l
o
v
e
n
s
k
a

B
l
a
d
e
t

S
l
o
v
e
n
s
k
o
g
l
a
s
i
l
o

Slovensko

GLASILO

Slovenska BLADET

Jesen / Höst 2009

ISSN 2000-2173

Št./Nr 28 Letnik/Årgång 8

**Zgoraj: Klopotci naznanjajo TRGATEV, v brento mečemo
zrelo grozde, brentači ga odnašajo na prešo
Spodaj: Kostanji v ovojnici in brez nje / Kastanjer i sin
svepeskål och utan**

**Lepo jesen / En skön höst önskar
redakcija/redaktionen**

Slovensko GLASILO / Slovenska BLADET

Št. / Nr 28 Letnik / Årgång 8

Izdajatelj / Utgivare: Slovenska zveza na Švedskem / Slovenska riksförbundet i Sverige, PG:72 18 77-9

Finančna podpora: Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, članarina

Slovensko GLASILO izhaja 4 x letno v 580 izvodih

Naslovni fotografiji / Uppslagsfoton: Razglednica mesta Olofström, kjer bo letošnje Slovensko srečanje (2009); Predmestje Škofje Loke - po Papeževem klancu navzdol, proti cerkvi in z Lubnikom v ozadju - dobrodošli pri nas v Stari Loki (Foto: Klemen Karlin). Zadnja stran/Sista sida: Pred trgatvijo; Kostanji; Izbor / Urval: A. Budja.

Za vsebino objavljenih člankov so odgovorni avtorji.

<u>VSEBINA</u>	<u>2</u>	<u>INNEHÅLL</u>
Uvodna beseda	3	Inledningsord
Slovenska zveza	4	Slovenska riksförbundet
Društva	5	Föreningar
		Simon Gregorčič, Köping 5
		Slovenija, Olofström 6
		Planika, Malmö 15
		Orfeum, Landskrona 17
		Slovenski DOM, Göteborg 23
		Slovensko – Švedsko društvo, Helsingborg 27
		Slovensko društvo v Stockholmu 28
		Švedsko-Slovensko društvo Stockholm 28
		Slovenija, Eskilstuna 30
Vaša pisma	31	Era brev
Reportaža / Intervju	32	Rreportage / Intervju
Aktualno	41	Aktuellt
Slovensk historia	50	Slovenska zgodovina (švedsko)
Roliga historier	53	Za smeh
Arhiv	53	Arkiv
Naslovi	58	Adresser

Glavni in odgovorni urednik/izdajatelj — Huvudredaktör/ansvarig utgivare:

Avguština Budja (Gusti)

Tehnični urednik/Teknisk redaktör: *Zvonko Bencek*

Člana redakcije - Redaktionsmedlemmar

Jožef Ficko / Ciril M. Stopar

Naslov uredništva/Redaktionens adress: Augustina Budja

Hantverkargatan 50

261 52 LANDSKRONA,

Tel. 0418– 269 26

Elektronska pošta:

budja@bredband.net

Svoje prispevke pošljite na zgornji naslov do 15. novembra 2009
Skicka era bidrag till Slovenska BLADET senast den 15 november 2009,
använd adressen ovan

En hribček bom kupil

En hribček bom kupil, bom trte sadil,
prijat'le bom vabil, še sam ga bom pil.

Sladko vince piti to me veseli,
dobre volje biti svoje žive dni,
svoje žive dni brez vseh skrbi,
to me srčno veseli.

Tam gori za hramom en trsek stoji,
je z grozdjem obložen, ga komaj drži.
Sladko vince piti...

Že čriček prepeva, ne more več spat',
v trgatev veleva, spet pojdemo brat.
Sladko vince piti...

Konjički škrebljajo, ker voz'jo težko,
ker vince peljajo, k' je močno sladko.
Sladko vince piti...

Prelepo rumeno kak čisto zlato,
le pijmo pošteno to žlahtno blago !
Sladko vince piti...

Anton Martin Slomšek

**Bralcem in dopisnikom SLOVENSKEGA GLASILA želimo lepo jesen,
obilo pečenih kostanjev in sladek vinski mošt!**

Uredništvo

Slovenska zveza na Švedskem

slovenska.riksforbundet@telia.com

Predsednik ima besedo...

Zadnji avgustovski piknik je za nami, kar pa ne pomeni, da se poletje že poslavlja, tudi v septembru nas bo spremljalo sončno vreme.

Zdaj ko smo starejši občutimo, da nas vsak piknik, veselica ali srečanje precej utruji; posebno nas, ki vse to organiziramo, saj nam vsaka prireditev vzame tri dni dela. Smo pa veseli in zadovoljni če je veliko obiska, drugače pa nam je tesno pri srcu...

No v septembru ne bomo nič počivali saj bomo kmalu v Olofströmu organizirali Slovenske kulturne dneve. KD Slovenija praznuje 35- obletnico ustanovitve, v soboto 10. oktobra bo tudi 21. Slovensko kulturno srečanje. V petek 9. oktobra bo iz Slovenije, iz Medvod prišel poln avtobus, okoli 50 nastopajočih in gostov, odpeljejo pa se v ponedeljek 12. oktobra dopoldne. V soboto ob 13. uri pa bo slovenska kulturna predstavitev na olofströmskem trgu. Iz mestne dvorane bomo šli v povorki v narodnih nošah in z instrumenti, s seboj bomo tudi imeli slovenske zastave in skupno odšli do mestnega trga. Nastopali bodo kulturniki iz KUD Oton Župančič iz Sore pri Medvodah, nastopal bo tudi znani *Ansambel Sicer*, ki prihaja iz okolice Domžal, igrali pa bodo na veselici na Slovenskem srečanju. Vabimo vas, da se udeležite slovenskega nastopa na mestnem trgu in Slovenskega srečanja v Olofströmu.

Naslednji jubilej bo 21. novembra v Malmöju, ker SKD Planika tudi praznuje 35- obletnico.

Vabimo vas na obe prireditvi. Ker nas ni tako veliko na Švedskem, je zelo pomembno, da se vsak, ki ga še nekoliko drži zdravje udeleži Slovenskega srečanja ali obletnice. Le tako bomo dokazali, da smo še Slovenci na Švedskem in da smo ponosni na svojo kulturo in domovino naših očetov in mater.

Srečno, pričakujemo vas!

Ciril Marjan Stopar

OBVESTILO O SLOVENSKEM SREČANJU

Slovensko srečanje in 35. obletnica KD Slovenija bo v soboto 10. oktobra ob 17.30 uri v Folkets hus v Olofströmu.

Ob 13.00 uri bo nastop in predstavitev slovenske kulture na mestnem trgu.

Ob 17.15 uri otvoritev slovenske likovne razstave v Folkets husu.

Ob 17.30 uri začne kulturni program slov. društev in nato program KUD Oton Župančič iz Sore. Ves program bomo omejili na eno uro oziroma na eno uro in pol, skrajšali bomo tudi govore, da se ne bi zavleklo kot se je pred petimi leti.

Vsako društvo lahko da eno točko svojega programa, to morate sporočiti Cirilu Stoparju. Večerja bo takoj po koncu kulturnega programa, tam nekje med 19.00-19.30 uri. Po kulturnem programu bo veselica, igral bo znani ansambel SICER iz Slovenije.

Ker moramo naročiti večerjo in ta ni tako poceni, društva naprošamo, da sporočijo število udeležencev do sobote 3. oktobra.

Opis ansambla:

<http://www.ansambelsicer.com/>

Narodno zabavni ansambel "SICER" je po sestavi klasični kvintet s pevcem in pevko. Dosegel je že kar nekaj festivalskih uspehov, med drugim pet uvrstitev na "najmočnejšem" festivalu SLOVENSKA POLKA IN VALČEK, kup nagrad na vseh narodnozabavnih festivalih...

Ansambel SICER je v enajsto leto svojega delovanja stopil v prenovljeni bojni postavi. Starim trem mušketirjem - harmonikarju in vodji Simonu Cerarju iz Preserij pri Domžalah, pevcu Primožu Steletu, tudi iz Preserij in pevki ter saksofonistki Katarini Galič iz Mengša so se pridružili štirje novi člani: Jože Krnc (kitara, vokal) iz Šentruperta pri Trebnjem, Gašper Skok (klarinet) iz Loke pri Mengšu, Aljaž Lukan (bas kitara, kontrabas, bariton, vokal) iz Kamnika in Darko Kobovc (trobenta) iz Libelič. Do sedaj so posneli in izdali dva CD-ja, tretji je v izdelavi. Sedež ansambla je v Preserjah pri Domžalah.

Program dela Slovenske zveze 2009

- 9 -11. oktobra, Slovenski kulturni dnevi v Olofströmu.
- 10. oktobra, 21. Slovensko kult. srečanje in 35. obletnica KD Slovenija v Olofströmu.
- 21. novembra, jesenska konferenca Slov. zveze in 35. obletnica SKD Planika v Malmöju.

Slovenska zveza na internetu

<http://www.slovenien.nu/slovenskariksforbundet.htm>

<http://www.slovenci.si>

SIMON GREGORČIČ

Köping

Vsem skupaj pošiljam lepe pozdrave, sedaj, po končanem dopustu. Upam, da ste se lepo imeli. Z moje strani lahko povem, da smo z družino preživeli počitniške dni doma v Sloveniji in bilo nam je lepo. Nabrli smo si zopet novih moči, doživeli mnoge radosti in upamo, da bomo z novim zagonom lahko spet prijeli za delo, najsi bo to doma ali v službi, obenem pa že tudi mislimo na naslednji dopust.

Čas je tudi, da se posvetimo delu v društvu, čas ki je pred nami naznanja jesen in s tem se začno krajšati dnevi, noči pa daljšati. In prav nam bo, da se zberemo v prostorih društva ob sobotah in tudi med tednom. Sedaj imamo društvene prostore malo obnovljene in sveže. Poskrbljeno je, da se bo lahko vsak počutil prav in lepo, skoraj tako kot doma. Z mesecem oktobrom odpiramo društvene prostore. Pridite takrat v društvo, da se bomo skupaj poveselili in malo pogovorili o minulih dneh, kako je bilo med počitnicami in seveda tudi o naši prihodnosti v društvu in ostalo. Vabljeni ste tudi k aktivnostim, ki potekajo med tednom. Opravičujem se tudi, ker nam ni uspelo izpeljati srečanja na prostem za vse člane in seveda za vse ostale, ki se poznamo. **POTRUDILI SE BOMO IN POSKUSILI IZPELJATI SREČANJE V MESECU SEPTEMBRU.**

Meseca septembra je torej planirano, da se srečamo člani in prav tako nečlani v čim večjem številu nekje na prostem. Naš cilj je, da si malo izmenjamo misli in besede, ki bodo zelo pomembne za nas vse. Pomagajmo si in povabimo znance in prijatelje. Kateri dan in ob kateri uri naj bi bilo to srečanje – o tem vas bomo še obvestili. Odgovorni člani društva Simon Gregorčič vam bodo postregli s kavo, sokom in pečeno klobaso.

Dobrodošli!

Za upravni odbor - Alojz Macuh

Čestitke članom društva Köping!

*Dragi člani društva, vsem, ki ste slavili svoje osebne praznike
Želim vse najboljše, zdravja, veselja in vse lepo v življenju.*

*Ob osebnem prazniku naj sprejme iskrene čestitke draga Danica,
želimo vam veliko trdnega zdravja, veselja in sreče,*

ter vse lepo v življenju med svojimi najdražjimi.

*Pred tabo so leta, bogatejša, kot si predstavljaš,
z radostjo jih sprejmi, in uživaj v vsakem letnem času,
izkoristi vsak nov trenutek, ne sprašuj, zakaj
saj vendar življenje je lepo sedaj!*

*Gospa Danica, to so želje vseh prijateljev in članov društva
Simon Gregorčič iz Köpinga*

Predsednik društva Alojz Macuh

KULTURNO DRUŠTVO SLOVENIJA

Olofström

E-mail: slovenija.olofstrom@telia.com

balinarji

SLOVENSKI PIKNIK V BARNAKÄLLA

Letošnje srečanje je bilo že osmo po vrsti, odkar sta naša pokrovitelja Slovenska zveza in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. V začetku smo ga imenovali »Srečanje starejših Slovencev, da bi privabili čimveč ljudi iz prve generacije. Nato smo opazili, da smo na napačni poti in ga pred tremi leti preimenovali v Slovenski piknik in srečanje vseh generacij. To se nam je takoj obrestovalo, zdaj vidimo tudi nekaj mladine med nami, saj

nekateri vzamejo s seboj tudi svoje vnuke, kar je zelo razveseljivo. Čeprav je začetek piknika šele ob dveh popoldne pa je pripravljalni odbor tam že ob dvanajstih, tako da gostom iz Malmöja, Hässleholma, Ronneby,

Olofströma, Göteborga postrežemo takoj že ob prihodu.

*Libero Markežic razveseljuje s harmoniko
Priprave na kosilo
G. Podvinski in Andrej Pagon pri ubranem petju
ob spremljavi harmonike
Silvana Stopar s Pyrenejcem Yanickom*

Letos sta nas zabavala dva muzikanta, Libero iz Kallinge in Andrej iz Malmöja. Ob odsotnosti Viktorja Semprimožnika, ki je bil na poti v Slovenijo, sta nas oba muzikanta zelo dobro zabavala. Ob lepi slovenski glasbi smo tudi zapeli. Med nami je bil tudi duhovnik Zvone Podvinski, ki je naslednji dan imel sv. mašo v slovenskem jeziku v Olofströmu, ki je le okoli 15 km daleč od

mesta piknika. Zanimivo pa je, da je balinanje zmeraj na prvem mestu v Olofströmu, saj so metali krogle celo popoldne po travi, ki je zelo na kratko kosijo samo na našo željo. Med balinarji so bili tudi mladi, kar je zelo razveseljivo. Posebno pa smo zadovoljni, da vsako leto pride na piknik, nekdo

ki tam še nikdar ni bil, kar se je zgodilo letos, ko se je piknika prvič udeležila tudi mlada družina.

Nekateri so odšli tudi na sprehode, saj so vse okoli lepe pešpoti, ki vodijo do velikega jezera, pa tudi vreme nam je bilo naklonjeno, čeprav je proti večeru tudi malce porosilo, kar pa nas ni motilo. Letos velikega šotora nismo uporabili, čeprav nam je bil na voljo, če bi nas bilo presenetilo slabo vreme.

*Balinarji
Andrej Pagon
vzpodbuja k petju*

Hvaležni smo tudi švedskemu lastniku tega prelepega kraja, ki nam zadnjo soboto v avgustu omogoča in daje v najem skoraj celoten park za polovično ceno. Okrogle, lesene bazene z vročo vodo in lesene

savne pa uporabijo švedski obiskovalci kasneje zvečer, ki tukaj tudi prespijo.

Lastnik nam je zelo naklonjen, saj lahko razobesimo slovenske zastave in pojemo ob zvokih naših glasnih harmonikarjev. To ne moti ostalih švedskih gostov na drugi strani parka. Prijaznega gospodarja pa radi povabimo na slovenske specialitete na žaru. Če ne bi imeli tako pridnega in delovnega

upravnega odbora društva in člane likovne sekcije bi le težko izpeljali takšne prireditve.

25 OBLETNICA PODPISA LISTINE O SODELOVANJU

Podpis pogodbe o sodelovanju, leto je bilo 1984

27. aprila 1984 je bila v Ljubljani podpisana listina o kulturnem sodelovanju in pokroviteljstvu občine Ljubljana- Šiška in KD Slovenije iz Olofströma. Podpisnika listine sta bila, za občino Ljubljano- Šiško Vuko Lutovac in za KD Slovenija iz Olofströma Ciril Stopar. Pred

podpisom listine pa je Ciril Stopar postavil ultimatski pogoj, da hočemo za kulturnega partnerja imeti eno kulturno društvo iz omenjene občine. Pri podpisu omenjene listine je bil tako prisoten tudi Franc Plešec, takratni in sedanji predsednik KUD Oton Župančič iz Sore pri Medvodah. Povabljeni smo bili tudi na njihovo vaško veselico, katere smo se udeležili. To kulturno-bratsko sodelovanje je ostalo vse do današnjih dni. V Ljubljano je z najetim avtobusom potovalo skoraj 50 članov Slovenije iz Olofströma, Na raznih prireditvah v Ljubljani so nastopali: Otroška folklorna skupina iz Nybra in Emmabode pod vodstvom koreografinje Zinke Gselman- Karlsson, Viktor

Semprimožnik iz Hästvede s harmoniko ter Carmen Stopar- Karlsson in Janko Stopar iz Kallinge s kitaro in pesmijo.

Ko se je omenjena občina razdelila na več občin je pokroviteljstvo društva prevzela občina Medvode z županom Stanislavom Žagarjem na čelu. Tudi občina Medvode je podpisala podobno listino o mednarodnem sodelovanju. *V Olofströmu smo zelo ponosni na to obletnico, kajti že 25 let se ni pretrgala nit sodelovanja z domovino Slovenijo.*

MUZIKANT VIKTOR SEMPRIMOŽNIK

V avgustu je TV Maribor oziroma TV Slovenija pokazala reportažo o Viktorju Semprimožniku, muzikantu iz Hästvede na Švedskem. Producent oddaje je bil Marjan Šrmpf v sklopu oddaje Slovenci po svetu. Na našega Viktorja smo zelo ponosni.

OBISK IZ HRVAŠKE

Že nekaj let gojimo vezi sodelovanja s slovenskim društvom Bazovica iz Reke na Hrvaškem. Pred leti smo bili tudi na obisku v njihovem Slovenskem domu na Reki. Letos v sredini julija so nam ta obisk vrnili ter obenem obiskali svoje sorodnike v mestecu Kallinge. V goste sta nam prišla Marta Šnajdar in Arsen Maračič, ki pojeta v MPZ (mešanem pevskem zboru) KUD Bazovica na Reki. Prav tako pojeta tudi v lovskem zboru v Klani. Razkazali smo jima društvene prostore v Olofströmu in jih pogostili s kranjskimi klobasami. Ob tej priložnosti smo se tudi slikali v društvenih prostorih. Popoldne pa smo tudi igrali balinarsko tekmo proti Hrvatom, ki živijo v Olofströmu. V Kallinge smo tudi pripravili majhno veselico na kateri nam je igral Viktor Semprimožnik, pevcev pa ni manjkalo. Upam, da se bomo še večkrat srečali.

60 OBLETNICA BRATSKEGA DRUŠTVA IZ SORE

*Otroška skupina KUD Oton
Župančič iz Sore*

V petek 26. junija je bratsko društvo KUD Oton Župančič iz Sore praznovalo 60 obletnico

delovanja. Predstavili so vse delo kulturnih sekcij, ki jih ni malo: več pevskih

zborov, folklornih skupin, otroških skupin, gledališke skupine in muzikantov. Predali smo jim darilo, ribiško barko iz pokrajine Blekinge in priznanje. Po

kulturni proslavi smo se zbrali v hiši kulinarike v Sori. Pogovor je tekel med županom občine Medvode, predsednikoma Otona Župančiča in Slovenije iz Olofströma o njihovem obisku v oktobru v Olofströmu.

Darilo ob 60-letnici bratskega društva iz Sore

SLIKARSKA KOLONIJA V MOSTU

NA SOČI

Združenje Slovenska izseljenska matica in Turistično društvo Most na Soči sta organizirala likovno kolonijo za likovne umetnike, ki imajo svoje korenine v Sloveniji. Tradicionalna likovna kolonija za slov. izseljence je potekala od 13. junija do 20. junija. V mostu na Soči je bilo 10 udeležencev, v Šmartnem v Goriških Brdih pa 3 udeleženci. Iz Švedske so bili letos kar trije udeleženci: iz

KD Slovenija v Olofströmu je bila *Silvana Stopar*, iz Stockholma pa sta bila *Jože Stražar Kyjohara* in *Sumiko Kyjohara Stražar*. Ostali udeleženci so bili iz ZDA, Avstralije, Hrvaške, BiH in Slovenije. Mentorica kolonije je bila Monica Ivančič Fajfar. Udeleženci so svoja dela predstavili na dveh razstavah, v Mostu na Soči in v Šmartnem v Goriških Brdih.

*Likovnba razstava, Šmartno v
Goriških Brdih
Most na Soči, likovna kolonija*

OBISK ZAMEJSKIH SLOVENCEV V ITALIJI

V soboto 20. junija, na dan švedskega velikega praznika Midsommardagen, je Ciril Stopar obiskal zamejske Slovence na Krasu v Italiji. Obiskal

sem slovensko kulturno društvo v občini Zgonik in Oktet Odmevi. Dopoldne mu je Kras razkazoval pevovodja Okteta Odmevi Rado Milič, popoldne pa mi je Trst, Kras in okolico razkazoval Miloš Milič. Obenem sem bil tudi povabljen na praznovanje Abrahama njihovega člana. Bilo je izredno doživetje in se jim za vso prijaznost in izredna doživetja iz srca zahvaljujem.

Vinska klet, dirigent okteta Odmevi in Ciril Stopar

PLAN DRUŠTVENEGA DELA

Jubilejno leto 2009

- 10. oktober, **35. obletnica KD Slovenija in 21. Slovensko srečanje. Slovenski kulturni dnevi v Olofströmu.**
Pohod po mestnih ulicah v Olofströmu v narodnih nošah. Ob 13.00 uri nastop in predstavitev slovenske kulture na mestnem trgu. Ob 17.15 uri otvoritev slovenske likovne razstave v Folkets husu. Ob 17.30 uri začetek Slovenskega srečanja in kulturni program v Folkets husu v Olofströmu. Kulturni program slov. društev in KUD Oton Župančič iz Sore. Po kulturnem programu bo veselica, igral bo poznani ansambel SICER iz Slovenije. Med nami bodo tudi predstavniki pokroviteljske občine Medvode. Vabimo tudi predstavnike Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.
- *12. decembra ali 19. decembra, praznovanje Sv. Miklavža.*
- *Med letom bodo tudi slovenske maše v Olofströmu in Nybru.*
- *Likovna sekcija:*
  - *Od avgusta –decembra 09, krožek likovne sekcije 2 - 3 nedelje v mesecu.*
  - *Slovenska šola: po dogovoru s starši od 14.00 - 16.15 ure.*
  - *Društveni prostori bodo odprti, ko ima likovna sekcija krožek, to je v nedeljah od 15.00 ure naprej, (trikrat mesečno).*

Olofström, Viktor Semprimožnik s harmoniko ter obisk pevcev MPZ KUD iz Bazovice

Ciril M. Stopar

KD Slovenija, Olofström

Vabimo vas na 21. SLOVENSKO KULTURNO SREČANJE in 35- OBLETNICO KD SLOVENIJA, ki bo v OLOFSTRÖMU, 10. oktobra 09 s pričetkom ob 17.30 uri, v dvorani:

FOLKETS HUS

Najprej bo kulturni nastop slovenskih društev in kulturni nastop KUD Oton Župančič iz Sore pri Medvodah. Nato bomo plesali ob zvokih popularnega ansambla SICER pozno v noč.

Za okusno hrano, dobro kapljico in loterijo bo poskrbljeno.

PREDSTAVITEV SLOVENIJE NA OLOFSTRÖMSKEM TRGU 10. oktobra 09, ob 13.00 uri, (v slučaju dežja bo kulturni nastop v Folkets husu).
Nastopajo: Ansambel SICER, KUD Oton Župančič iz Sore s folklorno skupino in pevskim zborom.

Kulturföreningen SLOVENIJA i Olofström bjuder medlemmar och vänner till

SLOVENSK KULTUR TRÄFF
och 35- års jubileum

den 10 oktober i Folkets Hus i Olofström, med början kl. 17.30

Kl. 13.00 slovensk kultur uppvisning på torget i Olofström.

Otvoritev slovenske likovne razstave
v Folkets hus ob 17.15 uri

DOBRODOŠLI
Upravni odbor

VÄLKOMNA
Styrelsen

Informacije / Information:
Kulturföreningen/ KD Slovenija

Tel/fax: 0457-771 85
Mobil: 070-94 60 592

E-mail:
slovenija.olofstrom@telia.com

Poletno mrtvilo, značilno za vsa slovenska društva na Švedskem je za nami. To pa ne pomeni, da je na voljo ne vem koliko novic. Le sestali smo se in določili datume prireditev do konca tega leta. Upamo, da se bo našlo za vsakogar nekaj.

Pričeli bomo 25. septembra in 30. oktobra s skupno večerjo, nakar bo 21. novembra proslava 35-letnice Planike. Po bogatem kulturnem programu in večerji se boste lahko poveselili in naplesali ob zvokih ansambla »Akordi« iz Slovenije. Leto bomo zaokrožili z našimi malčki, Miklavžem in Lucijo 11. decembra, kdor pa hoče, pa lahko v društvenih prostorih pričaka Novo leto. Vsi naši člani pa bodo, kot je že v navadi, o dogodkih po pošti prejeli natančnejše

podatke.

V zadnji številki našega časopisa ste lahko prebrali nekaj podatkov o slovenskih cestninah, cenami potovanja z avtom in prometu nasploh. Tokrat bomo navedli zneske zagroženih denarnih kazni za prehitro vožnjo, po 32. členu Zakona o varnosti cestnega prometa – ZVCP. Poleg denarne kazni si prehitri vozniki lahko prislužijo tudi kazenske točke - KT. Po 18 zbranih kazenskih točkah v dveh letih, je treba ponovno opraviti vozniški izpit.

KAZNI ZA PREHITRO VOŽNJO

V naselju

Do vključno 10 km/h 80€

Od 10 do 20 km/h 250€ + 3 KT

Od 20 do 30 km/h 500€ + 5 KT

Več kot 30 km/h 1000€ + 9 KT

Izven naselja

Do vključno 20 km/h 60€

Od 20 – 30 km/h 120€ + 3 KT

Od 30 – 40 km/h 240€ + 5 KT

Več kot 40 km/h 380€ + 9 KT

Na avtocestah

Od 20 do 30 km/h 100€

Od 30 do 40 km/h 150€ + 3 KT

Več kot 40 km/h 300€ + 9 KT

Sedaj pa še slovenska posebnost posebnost: če kazen poravnate v roku 8 dni, se vam le ta prepolovi. To je zelo ugodno za manjši, premožnejši sloj prebivalstva – vsi ostali, se pravi tisti, ki v danem trenutku nimajo na razpolago zahtevanega zneska, pa plačajo polno ceno.

Ob koncu še nekaj besed o kolesarjih, katerih število zaradi vedno dražjega goriva vztrajno narašča, obenem pa je kolesarjenje v Sloveniji zaradi akutnega pomanjkanja kolesarskih stez tvegano početje. Za rabo slušalk in telefona med vožnjo je denarna kazen 40€. Upam, da vam ne bo prišla na misel vožnja v nasprotno smer od predpisane. Za takšen greh vas bo mož postave, če vas ujame seveda, olajšal za kar 120 evrov, ali okroglih 1300 kron.

JoF

1974 – 2009: Planika je doživela 35 let!

Mimo takšnega jubileja ne moremo kar tako:
Proslava bo v soboto, 21. novembra 2009 ob 19.00 v

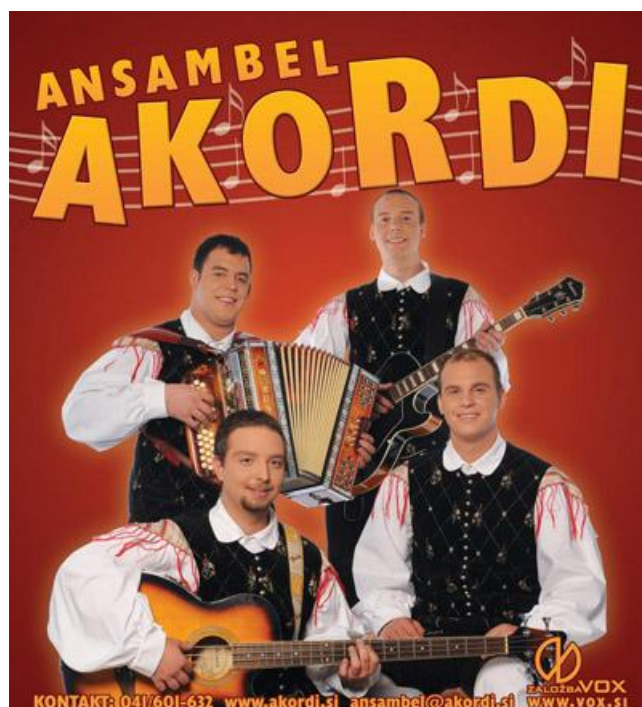
Videdalsskolan Videdalstorget, Malmö

z bogatim kuturnim programom.
Iz Slovenije pride ansambel

A k o r d i

kateri bo skrbel za ples in dobro
voljo. Dobrodošli!

Prosimo, prijavite se do nedelje, 15.
novembra. Marjeta Pagon, tel. 040
942652 ali Ivanka Franseus, tel. 040
494385

E-mail mamapagon@hotmail.com in
ivankafranseus@hotmail.com

1974 – 2009 Planika har uppnått 35 år!

Festligheterna äger rum lördagen 21. november
2009, klockan 19.00 på

Videdalsskolan Videdalstorget i Malmö

med rikt kulturprogram samt dans till ansambel **Akordi** från
Slovenien. Hjärtligt välkomna!

Anmälan senast söndagen den 15. november till Marjeta Pagon, tel. 040
942652 eller Ivanka Franseus, tel. 040 494385

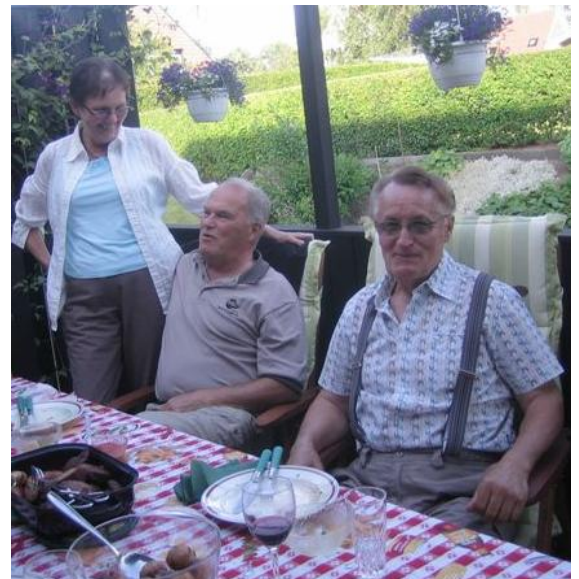
E-mail mamapagon@hotmail.com in ivankafranseus@hotmail.com

Poletna doživetja

*Olga in Ilko sporočata:
Tako smo se pa mi imeli.
Gledali smo Lotto Enberg na
prireditvi Kul i Juli v
Helsingborgu, pa obiske smo
imeli
V ospredju je Johanna*

Kostanjevec, spodaj njena mama Dominika, Ilko in švedski sorodniki Kembroi

Danes je v Landskroni prav sončen dan, vendar je v zraku čutiti pridih jeseni, ki se bliža z naglimi koraki. V Sloveniji se bliža čas trgatve. Večina članov društva Orfeum izhaja iz štajerskih vinorodnih krajev, jedro pa prav s Prlekije, oziroma s Slovenskih Goric. Nekateri se tudi že odpravljajo na trgatev, drugi smo se pravkar vrnili in tako smo neprestano na poti domov... .

Dandanes je prva generacija Slovencev in tako tudi članov našega društva že dodobra prestopila upokojniški prag. Iz tega ali onega vzroka je tudi nekaj predčasno upokojenih. Vsi Slovenije ne obiskujejo vsako leto, občasno pa prav gotovo. Le redki pa se vračajo za stalno, razen tistih, ki so to storili v 70.ih letih prejšnjega stoletja po približno desetih letih bivanja na Švedskem. Prej ko slej se človek odloči, kaj mu največ pomeni. Tu ni pomembno le vprašanje materialnih koristi, ampak predvsem kvaliteta življenja. To je odločilno. Svoj dom začutiš tako, da pride spoznanje iz notranjosti, tak proces pa traja dolgo, dolgo. Nastane pa lahko tudi pojav dvokulturnosti, dvojne pripadnosti in s tem smo morda našli dva doma. Sama sem bila letos v Sloveniji kar nekaj mesecev. V juliju sem tako pri moji mami pričakala nekaj družin njenih vnukov, pravnuke in doslej edinega prapravnuka Isaka s Švedske. Obiskali so nas tudi sorodniki s Šentjurja ter švedski sorodniki, družina Solve in drugi. V avgustu pa stric iz Amerike, Gustek Bohanec in številni drugi sorodniki, prijatelji in znanci od blizu in daleč.

*Obiski na Švedskem – Ilona Bernardi in Justin Hvala
ter obiski v Sloveniji – Bohančevi, novi hotel aMORD,
Mala Nedelja 13. avgust 2009*

Življenje v Sloveniji se po mojem mnenju na več točkah razlikuje od življenja na Švedskem. Ljudje imajo sicer podobne si zahteve in potrebe za preživetje (za duhovno in telesno hrano), le poti do sredstev so različne. Na Švedskem ljudje živijo bolj umirjeno, zadovoljni so s tem, kar imajo in ne hlatajo za nepotrebnim (vsaj večina). V Sloveniji pa vsi vprek drivijo (tudi za volanom po cestah), da bi

imeli čimveč, boljše kot ima sosed in to dela ljudi nestrpne in napete. Velikokrat pozabljajo na duhovno hrano, telesne pa zauživajo prekomerno. Takšno mnenje

sem si ustvarila v nekaj zadnjih letih, od kar preživljam približno pol časa v novi in pol v stari domovini. Gotovo se vsi ne bodo strinjali z mano, to prepuščam njim. Z izkušnjami, ki sem si jih nabrala v 45.ih letih bivanja na Švedskem in z vsakoletnimi obiski v Sloveniji pa sem si pač ustvarila tudi lastno mnenje o tem ali onem.

Pred odhodom na Švedsko sta se k Budjevi mami pripeljala Janez Stražar in Ludvik Poppek

Nato je sledilo potovanje čez Evropo na sever, na Švedsko, za volanom je sedela Danni Stražar. Po prihodu v Landskronu nas je za dobrodošlico čakal topel obrok.

Ob obisku švedskih sorodnikov pri naši mami v Sloveniji, se jih je vseh nadvse razveselila. Vendar je

pritekla tudi kaplja pelina, ker njeni pravniki in prapranuk ne govorijo slovensko.

Mama pa žal tudi ne razume švedsko niti angleško, kar bi sicer lahko bila rešitev.

Mnenja sem, da so naši otroci (druga generacija) zamudili pomemben dejavnik v življenju svojih otrok – niso jih naučili vsaj osnovnega slovenskega govornega jezika. Škoda! Morda pa se bodo otroci kdaj sami potrudili in zapolnili to lastno jezikovno vrzel. Upanje je pol uspeha.

Vår kära mamika blev jätteglad, ja överlycklig när barnbarnen och deras familjer kom till Mala Nedelja. Problem uppstod dock när det gällde frågan om kommunikation, eller snarare brist på kommunikation – varken hon eller grannarna kan ju svenska och barnbarnsbarnen kan knappast slovenska. Hur kan man mötas då? Ska man ha tolk eller ska man själv se till att lära sig några enkla fraser för att kunna föra en dialog med sin gammelmormor i Slovenien? Vem har svaret?!

Barnbarnen m fl med mamika i mitten
Vse migrantske organizacije, tako tudi slovenska društva na Švedskem, predstavljajo tisti socialni prostor, kjer se hranijo predstave o matični domovini, poreklu in redefiniranju skupinske identitete tudi v odnosu do dveh domovin. Večina ljudi, ki so se vključili v dejavnosti katere od slovenskih skupnosti, društev,

Vršič, julij 2009

je bolje ohranila znanje slovenščine kot tisti, ki so se društvom oddaljili. Naša društva na švedskem pa žal tudi počasi izgubljajo centralno vlogo, ki predstavlja simboliko povezanosti s Slovenijo in s poreklom prednikov. Vsaj v Landskroni je temu tako, preveč je bilo nesoglasij v preteklosti, da bi društveno življenje še imelo zadovoljiv vpliv na slovenstvo naslednjih generacij. Slovenci smo si s prenehanjem obstoja centralnega društva Lipa in z vsem v zvezi s tem

Obiskali smo tudi teto Marico v Domu dementnih v Lukavcih

prežagali zeleno vejo, na kateri smo sedeli in smo trdo nato štrbunknili v asimilacijsko brezno. Vloga simbolike za slovensko zavest obstaja sedaj pri mladih družinah, ki pa so najčešče jezikovno mešane. Kakšne bodo posledice – to ostaja vprašanje časa.

ostaja vprašanje časa.

Grattis alla som fyller år! Min kamera fångade bl a: **Victor, 17 år, Annie 14 år, och Charlie 13 år!!!**

Även alla som kommer att fylla till hösten - GRATTIS.

Vi läses igen i december. Hoppas ni hör av er, skicka in era mångsidiga reseskildringar och glöm inte bifoga

några intresanta foton!

Vilken grillning lyckades bäst - den i Florida (USA) eller i

Dijana och Steven Geng, Florida

Småland (Tenhult)?!?

Hos Barka och Milan Belec

Har man kommit underfund med detta? Hur smakade köttet?

**Sommaren går mot sitt slut, hoppas hösten blir lika behaglig som den brukar vara.
Ha det gott!**

*Marjana in Jožica na sestanku
Slovenske zveze, 2009*

Pričakovali smo po vseh napovedih sončno in toplo poletje, a se vsem, ki so prerokovali, to ni izpolnilo. Junij je bil suh in vroč, julij je skoraj odplaval, v avgustu je bilo mešano in kar znosno.

V Göteborgu so se zvrstili različni koncerti z znanimi imeni in skoraj ob vsakem 54 000 poslušalci. Kot naprimer AC/DC, Madonna in U2.

Potekal je rokometni cup z otroci in mladino z vseh koncev sveta. Gothia Cup za fante in dekleta iz 66 držav in okrog 36 000 udeležencev. Tako, da vsi niso imeli enako dolgih počitnic, da ne govorim o prostovoljnih, ki so kuhali in delali po šolah, kjer so vsi ti udeleženci spali. Ker je tudi vnukinja sama igrala nogomet na različnih igriščih, sem imela priliko spoznati nekaj takšnih prostovoljcev, ki so imeli samo pohvale za mlade in načrtujejo že za drugo leto. Na vsaki šoli so kuhali več vrst jedi, v katerih je bilo veliko kolhidratov, da so zmogli igrati in zaradi različnih verskih skupnosti ne smejo jesti svinskega mesa, drugi spet kaj drugega. Takim ljudem je treba dati medaljo za njihov trud. »Göteborgs kulturkalas« je bil v sredini avgusta in po podatkih dobro obiskan, čeprav sta jim je veter in dež ponagajala. Vse od Götaplatsen in tja do Opere so se vrstili programi od popa, koncertov, zabavne glazbe in na Packhuskajen tudi učenje bugga. Z možem sva poskusila obiskati vse, poskusiti različno hrano, španske »våffle« so skoraj obvezne, rada imava tudi tajsko hrano. Podjetja so izrabila priliko, da so predstavila svoje izdelke. Ročni izdelki kot pletene vrvi, to je že skoraj izumrlo saj se mladi ne odločijo za tak poklic. Pošta, Stena Line različna vprašanja in za pravilne odgovore nagrada.

Novost je bila na Brunnsparcken, tam so Švicarji prodajali topljen sir, Angleži sladkarijo iz Anglije, Italijani olive vseh sort in sire ter pršut, Francozi sir in različne klobase, Holandžani cvetje v lončkih in različne čebulice od tulipanov pa tja do amaryllis-lilje. Sama sem kupila in doma dala v lonček amaryllis z 20 cm premera, takih še nisem videla. Cvetovi prihajajo, morda malo prezgodaj, bodo najverjetneje cveteli, ko smo ravno na dopustu. Tudi za najmanjše so poskrbeli z raznimi lutkovnimi predstavami in clowni. Letos se temu reče pravi kulturni kalas, saj ko se je vse to začelo, pred leti, so zvečer zaprli glavno ulico Aveny in postavili na tramvajski poti mize, kjer se je lahko sedelo in uživalo pri morskih sadežih in pivu.

Zgodaj zjutraj, ko sem šla na delo, so ulice bile bolj smetišče in delavci Renove so naredili svoje, da je mesto spet zgledalo čisto in čakalo na turiste, ki jih je bilo veliko. Tudi VM v Berlinu na televiziji si je bilo vredno ogledati, saj športniki so se potrudili in izboljšali rezultate in dobili medalje. Kako sem bila ponosna na Slovenca Primoža Kozmusa, ki je ponovno pokazal, da zlata medalja iz OS v Pekingu ni bila naključje, da je tudi v bodoče še najboljši na svetu v metu kladiva. Le kaj si je mislil, ko je stal na podiju in poslušal Slovensko himno? To je bila edina medalja za Slovenijo, gotovo so vsi naredili

kar so zmogli, če dodam, da so Švedi kljub velikim pričakovanjem iz Berlina odšli brez medalje.

Počitnice so minile, šola se je začela in s tem tudi delo po društvih.

Delo v jesenskem času:

- 10. oktober Slovensko srečanje v Olofströmu. Zainteresirani, ki bi se radi tega udeležili se naj javijo tajnici, da bomo naročili autobus ali kombi.
- 14. novembra Martinovanje v Backa Folkets Hus. Igral bo orkester Sunny Boys. Prijavite se zaradi nabave hrane.
- 21. novembra 35. obletnica društva v Malmö. Če bo dovolj interesentov, vožnja s kombijem.
- 21--22 novembra Božični bazar v prostorih stare katoliške šole na Hedenu.

Načrtujemo tudi tečaj prve pomoči, Fonus in morda bomo povabili ponovno Anno Seničar in Carl-Gustava, ki bosta govorila o možganski in srčni kapi. Ker za take večere nimamo določenih datumov bomo poklicali in se obvestili med seboj.

Babice smo bile na praznovanju 60. letnice Marije Perovič. Po dobrodošlici smo se posedli na zastekleni verandi obdani z cvetjem in bili deležni dobrot in dobre kapljice. Kar izginile so ure in ko je bilo že temno smo ob prižganih svečah nadaljevali praznovanje. Veliko smeha in šal se je slišalo to večer. Marija zbira souveniržličke zato je dobila sedaj omarico za žličke in so tako vidne. Omarico je izdelal mizar Karli, ki je bil na voščilu podpisan kot dedek.

Ja, leta res grejo, tudi babica Marija Lajšič je dopolnila 65 let, ne vzame kot upokojenka tega resno, bo delala še naprej, ker jo to veseli in tega so prav gotovo veseli starejši

oskrbovanci, saj Marija je prijazna in rada pomaga, da jim olajša življenje v starosti in bolezni. Marija nas je povabila domov in okusili smo njene kuharske sposobnosti. Posebej je bilo prijetno, ker je sin Martin bil doma, saj ni veliko prilik, da se lahko srečamo. Darilo, ki ga je dobila, ji bo olajšalo nakupovanje, saj nima avtomobila. Mladi smo prišli na Švedsko, bili zaposleni, ustvarjali družine in sedaj po tolikih letih smo dosegli leta, ko se lahko uživa, seveda če smo zdravi in nam bolezen ne dela preveč preglavic.

Tukaj so še ostali jubilarci:

Julij	Pelle Melander 65 let
Oktober	Frank Allerdahl 65 let
November	Franc Colner 70 let
	Aurelijo Gorjup 70 let
December	Marta Cesar 65 let

Tudi vino je bilo ljudem ustvarjeno v veselje. Radost srca in veselost je vino, če se ob pravem času zmerno pije.

Prejmite čestitke ob Vaših praznikih in lepo praznujte! Obema jubilankama iz srca čestitamo in kličemo še na mnoga zdrava in srečna leta.

Marija Perovič 60 let

Jesenski čas trka na vrata, v gozdovih se skrivajo lisičke in gobe, borovnice, brusnice smo pobrali in shranili za zimo, tudi po vrtovih bo potrebno pridelke pospraviti. Leto bo naokrog in začelo se bo znova. Z možem greva v septembru na dopust, na trgatov, iskanje kostanjev, obisk pri znancih in prijateljih, tudi na pokopališče, saj tam jih je vedno več, ki so nam veliko pomenili in so na njih ostali lepi spomini.

Marija Lajšič 65 let

Foto: Zvone Podvinski

Čestitamo!

Brez ljubezni ni mogoče živeti, brez bolečine ni mogoče ljubiti.

Lep pozdrav!

za Slovenski
Dom
Marija Kolar

Nenadoma nas je zapustila Magda Flajz – Nagy, rojena 23. 2. 1943 v Sloveniji – Gabrijele pri Krmelju.

Magda je živila vseh svojih prvih let pri svoji teti, med tem, ko je njena mati službovala 100 km vstran od Magde.

Pri desetih letih je bila Magda primorana se priseliti k drugi teti, ker je ta teta rabila pomoč v svoji gostilni. Tukaj je Magdi sledila tudi dolga pot do šole.

Po končani osnovni šoli ji je mati našla vajeniško mesto pri NAMI v Ljubljani. Pri 17.ih letih je Magda s pomočjo nasvetov

bratranca iz Avstralije odšla v svet. Tako je bila Avstrija, oziroma logor, njena prva postaja bivanja v tujini.

V logoru je Magda spoznala Jacoba Nagz in sta se tam tudi poročila! Leta 1961 ju je pot pripeljala na Švedsko v Nybro. Tu je Magda rodila sina Jacoba leta 1962. Leta 1965 se je družina preselila v Helsingborg, kjer sta si zakonca ustvarila današnji dom. 1990 in 1992 je postala Magda babica.

Magda je bila tudi član slovenskega društva v Helsingborgu, kjer je večkrat prispevala z dišečim pecivom, z dobro voljo in nasmehom!

Magda je umrla 13. aprila 2009. pogreb je bil 23. aprila v Råå Kyrkogård v Helsingborgu. Hvala vsem, ki so jo spremljali na tej zdnji poti. PRISRČNA HVALA!

Premnogi lepi spomini, ki nam jih je Magda podarila skozi tok svojega življenja, bodo ostali za vedno zakoreninjeni v naših srcih. Zapolnjujejo nam vrzel, ki je ostala za tvojim odhodom, draga Magda. Počivaj v miru – Vila i frid!

Mož Jacob in sin Jacob ter vnuka Luise in Tobias.

Tem mislim se pridružujejo tudi člani slovensko-švedskega društva v Helsingborgu.

Milka Barač

Konstiruerande möte den 23 mars 2009.

Utdrag ur protokollet.

Översättning från slovenska till svenska.

Punkt 2. b)

Val och nomineringar:

Alla fem närvarande medlemmar har enhälligt röstat för att styrelsen under nästa mandatperiod ska ha följande sammansättning:

Stefan Udovič, ordförande

Martin Gregorc, viceordförande

Anton Kisovec, kassör, sekreterare, informatör

Pavel Zavrel, styrelsemedlem, koordinatör, arkivarie, representant i Slovenska riksförbundet

Vika Lindblad, styrelsemedlem, protokollförare

Jerica G Bukovec, styrelsemedlem, projektansvarig

Andrej Šepic, styrelsemedlem, digital dokumentation.

Översättning:

Paul Zavrel

Översättningens riktighet intygas av:

Vika Lindblad

Svensk-slovenska vänskapsföreningens Stockholm

Nyhetsbrev sommaren 2009

Sommaren närmar sig sitt slut för den här gången och vi går mot hösten och mörkare dagar. Hoppas att Ni har haft en trevlig semester och en fin sommar. Svensk-slovenska vänskapsföreningen har under våren genomfört följande aktiviteter:

Tisdagen den 12 maj har vi visat den slovenska succéfilmen ”Petelinji zajtrk”(Tuppfrukost) i Stadsbiblioteket i Stockholm för en mindre publik. Den var uppskattad. I oktober skall vi visa filmen igen och då för en bredare publik. Se vårt program längre fram i texten!

Tisdagen den 2 juni har föreningen med hjälp av litteraturkunniga samt representanter för Stockholms Internationella bibliotek presenterat slovensk litteratur översatt till svenska och svensk litteratur översatt till slovenska under de senaste tio åren. Representanter för biblioteket har även informerat oss om inköp av böcker och via internet visat oss förteckning över slovenska böcker som finns i Sverige för utlåning.

Onsdagen den 3 juni höll fil dr Helena Jarl Kerzar föreläsning om:”Mäns och kvinnors språkbruk. Finns det skillnader?” Hon presenterade ett antal undersökningar på detta område. Var och en kunde reflektera

över vårt beteende till våra kära, vänner, bekanta och arbetskamrater. Det kom många åhörare. Föreläsningen ägde rum i Stadsbibliotekets aula.

Sundsvalls affärsgymnasium var på studieresa i Slovenien

Vår förening har medverkat vid planeringen av studieresan tillsammans med Handelsgymnasiet i Ljubljana. Studieresan ägde rum mellan 24 maj och 1 juni och 27 svenska elever och 2 lärare som ingår i utbildningsföretaget Thoren Business School har deltagit.

Svenska elever har besökt företag Riko i Ribnica som tillverkar exklusiva trähus, ölbryggeriet Union i Ljubljana, Utbildningscenter BB i Kranj, gruvan i Velenje och glasfabriken i Rogaska. Svenska gäster har även besökt slovenska sevärdheter som Ljubljana, Bled, Postojnagrottorna, lipizanerhästar i Lipica samt Portoroz.

Alla var mycket nöjda med resan och nu sorterar de oförglömliga minnen från Slovenien och funderar på nästa resa.

Forskning om samarbetet mellan arkitekterna Gunnar Asplund och Joze Plecnik

SSVF och Slovensk-svenska föreningen i Ljubljana har forskat om samarbetet mellan våra två samtida stora arkitekter Asplund och Plecnik. SSVF har undersökt material i Sverige och kommit fram till att Asplund med sina elever besökt städer i Europa med Plecniks arkitektur, dock inte Ljubljana. Systerföreningen i Ljubljana kommer att undersöka om det finns något material i Ljubljana, Wien eller Prag.

Slovenska företag i Sverige

Föreningen har träffat representanter för slovenska företag i Sverige.

Företaget ”**RIKO**” från Ribnica, tillverkaren av exklusiva trähus, lägenheter och andra anläggningar som exporterar sina produkter till bl.a. nordiska länder.

Läkemedelsföretaget ”**KRKA**” från Novo mesto säljer idag till nordiska marknaden mediciner för hjärt- och kärlsjukdomar, mag-, infektionsjukdomar och sjukdomar i centrala nervsystemet.

De närmaste månaderna planerar föreningen för följande aktiviteter:

Lördagen den 26 september kl. 14.00 blir det **Svenskslovensk konsert**. Dirigent är Jerica Bukovec-Gregorc och den svenska KFUM kören sjunger. Konsert ges i arkitekt Asplunds vackra Rotunda i Stadsbiblioteket på Sveavägen 73. Den svenska kören sjunger på både svenska och slovenska. Kören har under sommaren turnerat i Slovenien.

Tisdagen den 6 oktober kl 18.00 visar vi **slovenska långfilmen ”Petelinji zajtrk”**, ”Tuppfrukost” för en bredare publik i Stadsbibliotekets aula, Odengatan 61, ingång från gården. Filmen har fått flera internationella utmärkelser och är Sloveniens största filmsuccé. Filmen är textad på engelska. Kom och se den och bjud även dina vänner och bekanta till föreställningen. Visningen är gratis.

Tisdagen den 27 oktober kl 18.00 **Sloveniens väg till EU-medlemskap 2004**

- Hur såg förberedelserna ut?

- Hur gick det sen, med språket, ekonomin och kulturen?

Vår nya medlem, EU-översättare i Bryssel mellan 1996 till 2008 och slovenskstudent, **Kerstin Cardelús** skall för oss förmedla sina personliga intryck från Bryssel och Slovenien.

Adress är Internationella biblioteket, Odengatan 59, 3 trappor.

Och slutligen

Om alla våra nyheter kan du läsa även på vår hemsida www.svenskslovenska.se Vi vill även berätta att vi fått 12 st nya medlemmar det här året och det är vi verkligen glada över. Nu är det dags för dem som eventuellt glömt att betala medlemsavgiften 175 kr för år 2009, att betala. Postgironumret är 629 38 83-2. Glöm inte att skriva ditt namn på inbetalnings-kortet!

För styrelsen
Stanislava Gillgren, ordförande

De flesta av er känner mig nog inte – jag heter Teresia Uršič, är 20 år gammal och kommer från Eskilstuna. Sedan två år tillbaka tillbringar jag det mesta av min tid i Slovenien eftersom jag studerar i Ljubljana.

Det känns svårt att tro att det redan är två år sedan jag satt vid samma köksbord här hemma i Sverige och försökte hitta bostad i Ljubljana, men jag antar att tiden går fort när man har roligt! Då, år 2007, hade jag precis slutat skolan och bestämt mig för att flytta 200 mil hemifrån för att börja lära mig slovenska. Jag hade varit i Slovenien många gånger tidigare och hälsat på släkten i Primorska under somrarna ända sedan jag var liten, men hade ingen aning om hur det var att bo där eller hur allting

funkade, och kunde ingen slovenska över huvud taget. Jag såg verkligen fram emot allt det nya och att klara mig själv, och de sju månaderna på kursen gick fort. Jag lärde känna Ljubljana och träffade massor av intressanta människor, samtidigt som problem med hyresvärdar, plugg och schyssta studentfester fick tiden att flyga förbi. Att åka ner och plugga slovenska ett år är verkligen något jag rekommenderar alla!

Efter att mitt år i Ljubljana var slut åkte jag två veckor på språkkurs till Koper vid kusten (kanske att tips inför nästa sommar – perfekt eftersom ungdomar upp till 25 kan söka stipendium för både kurs och boende, kostar alltså väldigt lite om man har tur). Efter några sommarmånader hemma i Sverige bestämde jag mig sen för att stanna i Slovenien lite längre, och förra hösten började jag plugga "på riktigt" på universitetet i Ljubljana. Det har varit ännu en ny upplevelse, full av bra erfarenheter och nya underbara människor.

Nu är även mitt första år på universitetet över, precis som

sommaren som jag tillbringat med familjen i både Slovenien och Sverige. Föreningen hemma i Eskilstuna startar snart sina aktiviteter med årets höstplock den 5:e september, medan jag börjar förbereda mig för de sista tentorna i september och för ett nytt skolår i Slovenien. Det ska bli skönt att åka tillbaka och jag ser fram emot hösten och allt kul som händer i Ljubljana.

Lep pozdrav, och vi hörs i höst!

Teresia Uršič
teresia_ursic@hotmail.com

Foto:
Teresija Ursic
Udeleženca občnega zbora Slovenske zveze, 2009

Vaša pisma

Era brev

Odmev na intervju z Milanom Starcem

Ker se nekaj spoznam na pokojninska vprašanja, ki pestijo povratnike s Švedske, so me začudile Starčeve trditve v tej zvezi. Slovenija ima res podpisan sporazum o izogibanju dvojnemu obdavčevanju dohodka in premoženja, ki je bil podpisan leta 1981, torej še v bivši Jugoslaviji in bil z aktom o nasledstvu 1993 potrjen med Republiko Slovenijo in Kraljevino Švedsko. Ob obisku takratne zunanje ministrice Laile Freivalds jeseni 2005 je bila podpisana nova mednarodna pogodba, ki pa je v bistvu samo potrditev tiste iz leta 1993. Švedska ima pogodbe s tako vsebino sklenjene z vsemi državami, o tem se lahko prepriča vsak, ko bere obvestila švedske davčne uprave *Särskild inkomstskatt för utomlandsbosatta*, ki vsem izseljencem iz Švedske odtegne 25 % davka z izjemo mornarjev. Konvencije s približno tako vsebino veljajo še med Slovenijo in nekaterimi drugimi državami, vendar ne z Avstrijo in Nemčijo.

Vsak povratnik iz Švedske v Slovenijo mora vsako leto prijaviti svoje čiste dohodke in plačani davek na Švedskem davčni upravi v Sloveniji, pri tem pa označiti v za to določeni rubriki z oznako KIDO (Konvencija o izogibanju dvojnemu obdavčevanju). Tako bo davčna uprava vedela, da je že plačan davek na Švedskem in ne bo nikakršnih odtegljajev več. Nikakor pa ni resnična Starčeva trditev, da Slovenija 75 % švedske pokojnine še dodatno obdavči. To je čista izmišljotina.

Kar se tiče zdravstvenega zavarovanja, je pa tako: Kdor ima vsaj eno leto delovne dobe v Sloveniji in za to dobiva slovensko pokojnino, je tudi avtomatično obvezno zdravstveno zavarovan. Dodatno zavarovanje pa moramo itak plačevati vsi, razen socialno šibkih in še nekaterih drugih izjem. To je rezultat "pametnih glav" v novi državi, ki je podrla dobro delujoče zdravstveno zavarovanje v prejšni državi, kar sedaj ugotavljajo tudi najbolj trmasti zagovorniki nove zdravstvene ureditve.

Z lepimi pozdravi vsem rojakom na Švedskem

Rada Pišler

Moji vtisi iz Likovne kolonije slovenskih izseljenskih umetnikov 2009

Lepo pozdravljeni vsi skupaj! V uredništvo sem poslal en članek in tri fotografije za objavo v naši lepo urejeni reviji. Lahko smo ponosni na vas vse, ki se trudite, da lahko beremo zanimivosti po slovensko.

Lep pozdrav Jože Stražar

Most na Soči

Za nami je letošnja tradicionalna likovna kolonija izseljenskih umetnikov 2009, ki je od 13. junija do 20. junija 2009 potekala v soorganizaciji Združene Slovenske izseljenske matice, TD Most na Soči, TIC Brda in Agencije Jota in to kar na dveh mestih v kraju Most na Soči ter v Šmartnem v Goriških Brdih. Tema letošnje likovne kolonije je imela poudarek na raziskovanju kulturne dediščine krajev, ki so nas prijazno gostili. Umetniki smo tako v svoja dela vnesli ustvarjalni navdih okoliških krajev, in zgodovinskih značilnih etnoloških predmetov iz dediščine Mosta na Soči, Tolminskega predela in Šmartnega v Brdih.

Umetnike je navdušila predvsem barva vode reke Soče, ki so jo poskušali poiskati in se ji v svojih delih z odtenki barv tudi približati. Rezultat je bil različen, odvisen od slikarskega pristopa vsakega posameznega umetnika.

Reka.Soca. Sumiko Kivohara.akvarel

Sumiko Kiyohara: Reka Soča

Udeleženci likovne kolonije so prišli s treh celin: Avstralije, ZDA in Evrope: Mirjam Gremes (USA), Bogdana Žagar (AUS), Jože Stražar Kiyohara (S), Sumiko Kiyohara (S), Silvana Stopar (S), Ivan Kosmos (CRO), Marija Omerza (CRO), Jože Arzenšek (CRO), Pia Suhy Baylo (CRO), Marija Donadič (CRO), Borka Jokič (BIH), Vlatko Zimmer (BIH), Ivan Stojan Rutar (SLO), Sonja Povhe (SLO).

Na tradicionalni likovni koloniji za slovenske umetnike izseljence smo ustvarjali na dveh krajih: na Mostu na Soči in v Šmartnem. V koloniji je sodelovalo dvanajst udeležencev, ki smo prišli iz Avstralije, ZDA, Švedske, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine, pridružilo pa se nam je tudi nekaj domačih slikarjev, s katerimi smo en dan skupaj intenzivno ustvarjali.

Vse skupaj smo po končani koloniji tudi razstavili v obeh krajih. Na odprtju razstave v Šmartnem so nas v galeriji Hiša Kulture razveselile pevke domačega pevskega zbor. Zapete pesmi so nas očarale in se nam vtisnile

globoko v srce. Tudi voden ogled z vodičem po tamkajšnjih zgodovinskih krajih nam bo ostal v lepem spominu, saj so nam organizatorji pripravili izredno lep sprejem in enkratno počutje pri njih v Brdih. Vse slike in kipe smo v sklopu tradicionalnega praznovanja "Noč na jezeru" razstavili tudi v prireditvenem šotoru na Mostu na Soči.

V času kolonije smo imeli spremenljivo in zelo primerno ustvarjalno vreme. Nekateri umetniki so ustvarjali v ribiški hiši, tako imenovani "atelje", kjer jih vremenske razmere niso prav nič motile. Nekaj umetnikov pa se je odločilo, da zavzamejo teraso (balkon) in lep senčni vrt kar pri apartmaju "Taljat". Sam sem izkoristil priložnost v podjetju TST (Tovarna strojev Tolmin), kjer sem ustvaril dva večja kipa, ki sta ostala v parku kipov ob jezeru Most na Soči. Naredil sem tudi sliko kolaž po zgodbi "Pastirček in medvedja pošast", ki je bila že objavljena v reviji Moja Slovenija.

Spoštovani in cenjeni organizatorji kolonije s takim dejanjem vsako leto prav gotovo dosežejo svojevrstni namen. Namen organizacije kolonije ni zgolj samo umetniško ustvarjanje, ampak tudi socialni vidik ne le do umetnikov - izseljencev, temveč tudi do vseh izseljencev na splošno. Vsak umetnik s seboj v svojo novo domovino ponese vtise iz Slovenije, ter nadaljuje promoviranje lepote slovenskih krajev. Mentorica kolonije, Monika Ivančič Fajfar je bila letos v veliko pomoč tako kot vodja kolonije in mnogim tudi svetovalka pri ustvarjanju. Prav gotovo pa je njeno znanje in izkušnost doprinesla, da je likovna kolonija lepo uspela.

Tekst in fotografije

Jože Stražar

SLOVENSKI ŠVED, ki se preživlja s kvasovkami

Jure Piškur

Jureta Piškurja so skandinavске dežele očarale že pri pripravi srednješolske seminarske naloge o Danski. V času študija je obiskal Švedsko in stopil v stik z univerzo, na kateri je kasneje opravil večji del svoje diplomske naloge. Doktorat je opravil v Avstraliji, se nato vrnil na Švedsko, kasneje za šestnajst let preselil na Dansko, trenutno pa predava na švedski univerzi v mestu Lund. Na poteh mu zvesto sledi že srednješolska ljubezen Judita. Imata enega že odraslega sina ter enega pubertetnika. O vrnitvi sicer ne razmišlja, saj se v Skandinaviji odlično počuti, »ampak predstavljati si starost kje v Piranu – tudi ni slaba stvar«.

Kvasovke kot najboljša udomačena žival. Jih imate tudi vi? – gensko spremenjeni organizmi podobni jedrski energiji: dobri, a... – Celjan Jure Piškur o svojem delu v Avstraliji in Skandinaviji

Priznajte, prva asociacija, ki vam je prišla na misel ob besedi kvasovke, je pivo. No, potem ste mogoče še pomislili na to, da nekdo nekaj »kvasi«, oziroma je zelo dolgočasen, ampak, če bi bili študent Celjana Jureta Piškurja, doktorja znanosti, ki že vrsto let dela na Švedskem, bi na njegovih predavanjih zelo uživali. A ne le zato, ker svoje študente po predavanjih popelje na praktični del, na vrček piva. Temveč zato, ker bi odkrili neverjetne razsežnosti, ki jih zmorejo ti živalim podobni organizmi. Rešujejo lahko celo življenja, še posebej gensko spremenjeni.

Če redno berete Novi tednik, ste gotovo že zasledili reportaže, ki nam jih občasno pošilja Jure Piškur. Vsaj meni so se ob tem porajala vprašanja, kdo je on, kaj dela, kako je sploh prišel »tja gor«, se bo kdaj vrnil. Zato smo ga ob zadnjem, sicer precej kratkem obisku rodnega mesta »zaslišali«.

Če izvzamemo jezik, slišala sem namreč, da ste bili v gimnaziji zelo nadarjeni za jezike in matematiko, česa

se je bilo najtežje navaditi v tuji, za nekatere precej hladni deželi?

Ničesar se nisem težko navadil. So razlike, ampak ne bi rekel, da med Slovenijo in Skandinavijo, ampak med severno protestantsko in ostalo katoliško Evropo. Sicer pa se mi zdi ena večjih razlik ta, da tam že otrokom vcepljajo čut za odgovornost. Da so odgovorni za svoja dejanja. Že ko odprejo sladoleđ in imajo papir v roki, zraven pa ni nobenega koša. Enako velja za odrasle. Tukaj marsikdo pomisli, kako bi se dalo malce pogoljufati pri davkih. Pri Skandinavcih pa je vest tako močna, tako bi jih glodala, da tega ne storijo.

Kako to, da ste izbrali ravno Švedsko?

Že kot študent sem večkrat odšel na Švedsko, šlo je za nekakšno izmenjavo študentov. Tudi večji del svoje diplome sem naredil tam. Potem je prišla zame največja ovira, vojska, ki je nisem hotel odslužiti. Ampak na Švedskem ravno takrat, ko sem bil zrel za doktorat, nisem mogel dobiti službe. Dobil pa sem dve

drugi ponudbi – Ameriko ali Avstralijo. Izbral sem slednjo in s tem molekularno genetiko. Moja osrednja naloga so bile kvasovke. No, saj z njimi sem prišel v stik že v Celju. V Avstraliji pa so postale moj vsakdan. Pa saj kvasovke so dejansko v našem vsakdanu – peka kruha, pivo, vino.. Veliko ljudi ima zaradi njih težave, a tega niti ne vedo. Kadar nas srbijo spolni organi, so zato krive kvasovke. Na primer kandida je tudi kvasovka. In včasih malo podivja. Ni sicer takšen problem kot so bakterije ali virusi, a je. V povprečju pride z njo v stik vsak drugi Evropejec.

Kaj pravzaprav delate?

Najbrž veliko ljudi ne ve, da kvasovke pridelujejo inzulin, ki ga potrebujejo sladkorni bolniki. Dela se s pomočjo gena, ki ga vsadijo v kvasovke. To je pravzaprav moje delo. Ne sam inzulin, temveč prenašanje genov iz kvasovke v kvasovko. Prenašamo tuje dednine v kvasovke, ki jih uporabljajo pri pridelavi piva, vina. Ja, ni vse v pestrosti vinske trte. K različnim aromam vina lahko doprinesejo tudi kvasovke, čeprav se to v svetu še precej malo uporablja. Vedenje, kako lahko manipuliramo s kvasovkami, kaj lahko iz njih naredimo, to je moje delo. V naravi je tisoče in tisoče vrst kvasovk. Mi jih v laboratoriju udomačimo in jih skušamo čim bolj spoznati, zato, da jih lahko uporabljamo za druge namene. Pri »ta tečnih« kvasovkah, ki nas včasih srbijo, pa poskušamo najti, predlagati njihove šibke točke. Ostalo naprej prevzame farmacevtska industrija.

Se kvasovke uporabljajo še kje v zdravstvu?

Drugi gen, ki ga vstavljajo v kvasovke, je gen za rastni hormon. Tistega, ki so ga včasih uporabljali body builderji. V bolnišnicah se uporablja pri regeneraciji tkiva pri poškodbah.

Posušeno kvasovko se da jesti tudi direktno v tabletah. Avstralci, Angleži si jih celo namažejo na kruh. So namreč izjemen vir različnih vitaminov, aminokislin, pomagajo uravnovesiti črevesno floro. Sam rečem študentom, da je to naša najboljša udomačena žival. Čeprav seveda ni žival, a je vseeno bližja živalim kot bakterijam. Ogromno so pripomogle k razvoju civilizacije. S tem ne mislim le na peko kruha in alkohol, ki nas naredi vesele. Edina varna pijača v srednjem veku je bilo pivo, ki zaradi vsebnosti alkohola ni imelo prisotnih ostalih bakterij. Bakterije so namreč zelo slabi pivci, ne prenašajo alkohola.

Delate torej tudi z gensko spremenjenimi organizmi. Ti pri laični javnosti in tudi pri nekaterih strokovnjakih povzročajo pravi preplah. So res tako velik babbav, kot si predstavljamo?

Že od nekdaj spreminjamo organizme, vedno smo delali selekcijo, vse poljščine so produkt selekcij in križanj, ki so trajala nekaj tisoč let. Tudi to so genetsko spremenjeni organizmi. So se pa v sedemdesetih letih pojavile nove metode, s katerimi dednino lahko izoliramo in jo popolnoma načrtno spremenimo. Začeli smo z bakterijami, zadnjih deset, dvajset let pa lahko manipuliramo tudi s človeško dednino. Torej že imamo organizme, ki jih lahko uporabljamo v medicini. Primer je inzulin. Možnosti pa so še, da spremenjeno dednino vnašamo v človeka. Tukaj pa že več let trajajo vroče debate. Pri tem delu sem tudi sam udeležen. Ravno to jesen bomo dobili tudi prvo gensko zdravilo. V bolne ljudi, ki imajo možganski tumor in imajo pred sabo le še tri mesece življenja, bomo vnašali tujo dednino. Določen gen virusa herpesa se bo poskušal vnesti le v tumor, s čimer naj bi se upočasnil razvoj bolezni. Zdravilo

bolnih sicer še ne bo ozdravilo, jim bo pa življenje podaljšalo za približno leto dni. O zadevi se je veliko debatiralo, predvsem z etičnega vidika. Pa tudi zato, ker so bili prvi poskusi ponesrečeni.

Pri nas je bilo letos veliko razprav že zgolj o gensko spremenjenih rastlinah, do človeka sploh še nismo prišli. Kakšno nevarnost lahko povzročijo že gensko spremenjene rastline?

Naj najprej pojasnim, da poznamo dve vrsti gensko spremenjenih organizmov. Imamo organizme, kjer uporabljamo gensko tehnologijo, ampak končamo z organizmom, ki nima v sebi nobene tuje DNA. Enak rezultat bi dobili s klasičnim križanjem in selekcijo, le čas s tem bistveno zkrajšamo. Imamo pa tudi organizme, kjer pride do vnosa tuje dednine. Na primer poljščine imajo gen za odpornost, ki prihaja iz bakterije. Tukaj pride do iznosa gena, ki lahko drugje »pobegne«. To je lahko problem. Zelo pomemben vidik za potrošnika je sprememba presnove pri živali ali rastlini s tem, ko vnesemo nov gen. Uporabimo primer iz sedemdesetih let. Mislim, da je bilo v Italiji. Ker so teletom vbrizgali ženski hormon estrogen, se je meja prve menstruacije znižala za dve leti, pri mladih fantih je prišlo do sekundarnih spolnih znakov. Te stvari poznamo, podobne nevarnosti so z gensko spremenjenimi organizmi. Sam sem sicer velik pristaš teh metod. Prvič zato, ker mi dajejo kruh, drugič zato, ker so prinesle že veliko dobrega. Ampak to je tako kot

pri jedrski energiji. Treba je paziti. Daleč smo še, da bi te stvari razumeli in si privoščili, da jih ne bi kontrolirali.

So navkljub razpravam o tem, ali naj dovolimo gensko spremenjene organizme čez mejo ali ne, ti že pri nas?

Najbrž slovenska živilska industrija uporablja sojino moko, ki večinoma prihaja iz ZDA. In ne morem si predstavljati, da vsaj en odstotek ni gensko spremenjen. Enako je tudi s koruzo, ki se dodaja k različnim izdelkom, od čokolade do klobas. Je že del naše vsakdanjosti. Ne morem pa odgovoriti, kakšna je s tem potencialna nevarnost.

Pred časom sem brala članek o gensko spremenjenih organizmih, zraven je bila fotomontaža miške, ki je izgledala skoraj kot sadež kivi, le da je imela miško glavo in rep. Bo kaj takega res kdaj mogoče ali je to znanstvena fantastika?

Idealno bi bilo, če bi človek lahko redil le stegno od prašiča, ki bi hodilo naokoli, se hranilo, nato bi ga le obesili in posušili v pršut. Tega se ni bati. A naj opozorim na nekaj drugega. V Evropi je vse močnejše ekološko gibanje, ki opozarja na neverjetno trpljenje živali, ki se jih masovno redi za hrano. Živali lahko torej trpijo, ne da bi bila vmes kakšna genska modifikacija. Evropski potrošniki se tega vse bolj zavedajo in kupujejo tam, kjer živali niso redili v zanje neprijaznem okolju.

INTERVJU

Rozmari Petek, Foto: GrupA
Novi Tednik, št. 55 – 17. julij 2009

Avstralija, raj za deskarje, biologe in ...

Če seme ne »vonja« dima, sploh ne vzkali – Posušeni morski konjički naravna viagra - Da je biologija lahko nadvse zanimiva, sploh če jo odkriš v Avstraliji, so ob zadnjem obisku rojaka Jureta Piškurja navdušeno spoznavali prebivalci Aljaževega hriba v Celju. Ta jim je obenem navrgel še vrsto zanimivosti iz dežele, v katero je pobegnil pred rednim služenjem vojaškega roka.

Prof. dr. **Jure Piškur**, ki je raje kar Jure, že več let ne živi več v Avstraliji, temveč je svoj drugi dom našel v skandinavskih državah. Vendar deželo kengurujev in ostalih znamenitih vrečarjev v sklopu svoje službe večkrat obišče. Nazadnje jo je obiskal s skupino znanstvenikov, ki so iskali nekakšne pravrste paradižnika in krompirja. Pa da ne boste vihali nosu – ekspedicija niti slučajno ni bila dolgočasna. Ali ste na primer vedeli, da je ravno v Avstraliji še košček raja za zadnje hipije? V mestecu Broom kadilcev marihuane nihče ne preganja. V botaničnih vrtovih pa je takšno kajenje celo zaželeno.

»Semena, ki jih najdejo v divjini, nekako vedo, da je zgoraj takšna gneča, da nimajo osnovnih možnosti za preživetje. Zato niti ne vzkljujejo, dokler deževje v prst ne ponese pepela in vonja po požarih. No, če želijo v botaničnih vrtovih semena prisiliti k vzklitju, jih morajo prepričati, da je na zemlji že bil požar. To naredijo tako, da v steklenice z vodo puhajo dim, nato s to vodo zalijejo semena,« je v jeziku navadnih smrtnikov pojasnil Jure. Zakaj smo podobni oposumom Če mislite, da se je težko znebiti raznih hišnih glodalcev, se očitno ne zavedate, pod kakšno srečno zvezdo živite. Takšni bi morali vsaj teden dni preživeti z oposumi. »Vsaka hiša v Avstraliji jih ima nekaj. Njih se res ne da znebiti. In še precej bolj divji so, po svoje celo zelo podobni nam. Samci bi namreč radi imeli čim več sosed. Enako velja za njihove sosede. In če se samec domov vrne prehitro ter pri svoji samici zaloti sosedovega samca, »šprica« kri.«

Avstralija seveda ni le raj za hipije in oposume. Obala je raj za deskarje, zaradi obilice še neraziskanih rastlinskih vrst tudi za botanike. Ste na primer vedeli, da lahko korale ob severozahodni obali opazujete tudi brez potapljanja? Pravi paradiž pa bo omogočila tistemu, ki bo našel način, kako do zlata in nafte ob severozahodni obali. Še bi lahko govorili o rajju na takšen in drugačen način. Ali ste na primer vedeli, da so posušene morske konjičke moški poznali že davno pred izumom viagre? Pa da ima morski pes kar dva spolna organa? Vam je zdaj jasno, zakaj v tej reportaži nismo izgubljali besed o kengurujih in papigah (ki so, mimogrede, pri njih cenjene toliko kot pri nas vrabci)?

Bomo pa za konec navrgli še koristno informacijo za vse, ki se boste kdaj mudili v Avstraliji. Pazite, da ne boste šotorili preblizu vode. V vodi so doma šestmetrski krokodili ... Tudi kopanje ni priporočljivo. Enako velja za vožnje ob morski obali, saj je ponekod razlika med plimo in oseko, ki se zamenja kar naenkrat, kar devet metrov. In še. Če že boste potovali po Avstraliji, izberite njihov zimski (naš poletni) letni čas. Poleti so dnevi vroči in suhi, od 40 do 50 stopinj, noči pa živahne (spomnite se na zgodbo o oposumih). A za Jureta je bila Avstralija, kjer ima kar nekaj sorodnikov in kjer je dokončal podiplomski študij, že pred leti veliko boljša izbira kot služenje v JLA.

Predavanje Jureta Piškurja je pritegnilo tako mlade kot stare. Kako tudi ne, saj je Jure iz znanstvene ekspedicije oblikoval nadvse zanimivo in poljudno predavanje. (Foto: Grupa)

Kimberley, ki leži v severozahodni Avstraliji, je poln prikupnih peščenih plaž, pa tudi manj prikupnih

krokodilov.

Razvpita Bondi Beach v Sydneyju, paradiž za deskarje ...

ROZMARI PETEK

Št. 39 - 22. maj 2009

Medijski pokrovitelj: Novi tednik in Radio Celje

Žetev Zlatega klasa na Stari Gori pri Sv. Juriju ob Ščavnici zaradi ohranjanja spomina na kmečko delo v preteklosti

15. žetev zlatega klasa, je pritegnila na turistični biser Slovenskih Goric, na Staro Goro pri Sv. Juriju ob Ščavnici, številne obiskovalce

Na Stari Gori pri Sv. Juriju ob Ščavnici, kjer stoji sloviti mlin na veter, ob njem pa znamenita poznobaročna cerkev sv. Duha, je nedeljo 5. julija potekala 15. žetev Zlatega klasa, ki so jo priredili Društvo kmečkih žena Sv. Jurij ob Ščavnici, Prostovoljno gasilsko društvo Stara Gora in KGZS-Kmetijsko svetovalna služba, Enota Gornja Radgona. Na prireditvi, ki se je odvijala na dveh lokacijah: tekmovanje kocev in žanjic na njivi ob mlinu na veter, in veselica pod lipami ob gasilskem domu, se je zbralo veliko obiskovalcev, katere je na slikovito Staro Goro pripeljalo zanimivo folklorno obarvano tekmovanje v žetvi pšenice in veselica z nastopom ansambla Modrijani. Ob številnih obiskovalcih se je prireditve udeležilo tudi veliko gostov. Med njimi je bila delegacija iz občine Trzin, katero je na Staro Goro pripeljal, nekoč rojak Sv. Jurija ob Ščavnici, na Stari gori je obiskoval tudi osnovno šolo, župan občine Trzin Tone Peršak, delegacija iz Trziča na Gorenjskem ter župani sosednjih občin.

Prireditve, ki jo je vodil Boris Kovačič, na Stari Gori, zaradi odlično odigrane vloge Jurčičevega literarnega junaka Krjavlja, poznan kot Krjavelj, kateri je tudi komentiral dogodke, se je pričela z nagovorom predsednice DKŽD Sv. Jurij ob Ščavnici, ki je bilo glavni organizator prireditve, Ema Lančič. Kot je dejala je vesela, da so se za tekmovanje prijavile žanjice s kosci iz Društva gospodinj Juršinci, Društva podeželskih žena Gornja Radgona, Društva kmetic Destrnik, Društva gospodinj Draženci, Turističnega društva Sv. Jurij ob Ščavnici in Društva kmečkih žena in dekleta Sv. Jurij ob Ščavnici. Obiskovalce, tekmovalce in goste je pozdravil tudi domači župan Anton Slana. Kot je dejal, je dejanje organizatorjev hvalevredno dejanje. Posebno v času, ko tudi na vasi življenje teče vse hitreje. S to prireditvijo, ki privablja vedno več obiskovalcev, organizatorji ohranjajo stare običaje in pokažejo mlajšim generacija, kakó težko so včasih prišli do kruha. Ob tem je tudi kot predsednik sodnikov, ki so ocenjevali delo tekmovalcev, razložil pravila. Dejal je še, naj ne bo tekmovanje najvažnejše, pač pa le kot prikaz žetve in prijetno druženje vseh, ki so prišli na Staro Goro, ki predstavlja s svojim znamenitim mlinom na veter, poznobaročno cerkvijo Sv. Duha, v kateri pojejo druge najstarejše cerkvene orgle v Sloveniji, in Kmečkim muzejem v stari šoli, turistični biser Slovenskih Goric.

Iz prizorišča pred gasilskim domom, katerega oddajajo posajene stare lipe, kjer se odvijajo številne kulturne in družabne prireditve, so se tekmovalci in obiskovalci, kljub pretečim črnim oblakom, v daljavi pa se je slišalo grmenje, podali na njivo. Na njivi, ob znamenitem mlinu na veter, posejani s pšenico, so jih že čakale odmerjene parcelice, na katerih je zapel srp in kosa. Komaj so zapeli srpi, že so se pojavile prve kapljice dežja, veter, ki je podil oblake po nebu pa je pognal mlin na veter, ki je lahko mlel zrnje iz lanske žetve. Kot prve so se v »tekmo« pognale žanjice, za njimi pa kosci z pobiralkami. Kot kosci, dobili so tudi pobiralke, so se pomerili tudi župani in drugi gostje. Med njimi so se pomerili domači župan Anton Slana, župan občine Trzin Tone Peršak, župan občine Juršinci Alojz Kaučič, župan občine Veržej Slavko Petovar in bivši župan občine Križevci Feliks Mavrič. Ko končani žetvi je koscem in žanjicam »gospodinja« Ema Lančič prinesla malico, ki je vsebovala, tako kot nekoč, domači kruh z zaseko in mesom iz tünke, kvasenice in ocvirkovke. S pütro v roki je žejnim žanjicam in koscem delil pijačo, domačo »rdečko«, »gospodar« Anton Klemenčič. V času malice je »mašinst« Franc Belšak na prizorišče pripeljal svojo skoraj 100 let staro mlatilnico, ki jo je poganjal traktor častitljive starosti. Ko se je končalo nadvse zanimivo dogajanje ob žetvi pšenice, so se tekmovalci in obiskovalci podali na osrednji prireditveni prostor pod stare lipe ob gasilskem domu na Stari Gori. Tam so organizatorji pripravili kratek kulturni program, v katerem je nastopal Pameten Prlek Nantek, ter humoristki Ivanka in Pepika. Sledila je podelitev priznanj in pokalov, ki jih je z Emo Lančič in Antonom Klemenčičem, podeljeval župan Anton Slana, ki je ob tem dejal. »Za mene ste vsi zmagovalci, kajti prikazali ste nam težaško delo naših očetov in babic. Vesel sem, da organizatorji tudi na tak način ohranjajo običaje, ki so se v še ne tako davni preteklosti odvijali ob kmečkih opravilih na kmetijah na vasi.«

Naj povemo, da so organizatorji poskrbeli tudi za zabavo, saj so na Staro Goro povabili v Sloveniji priljubljen glasbeni ansambel Modrijani. Za dobro razpoloženje so s kmečkimi dobrotami poskrbele članice DKŽD Sv. Jurij ob Ščavnici, ki so v krušni peči gasilskem domu, komaj zmogle s peko dobrot,

kot so kvasenice, ocvirkovke in slovite prleške gibanice. Kljub temu, da so pričakovale veliko povpraševanje jim je na koncu zmanjkalo surovin za izdelavo teh prleških dobrot. Organizatorji so bili veseli tolikšnega obiska in zahvalni »vremenarjem«, da so razpodili črne oblake iznad prizorišča na Stari Gori.

Tekmovalci gredo na njivo; Srp je zapel; Kosci pozor, tekma se začne
Malico so na njivo pripeljali konjiči; Zapela je mlatilnica
Po žetvi malica na njivi

Fotografije in tekst: Ludvik Kramberger

Talk Now! – Lär dig Slovenska
Ginza-se

Artikelnr: 10835
 Typ: Download
 Plattform: PC
 Genre: [Språk](#),
[Språk/nybörjare](#),
[Utbildning](#)
 Storlek: ca 237.3 MB
 Förläggare: [Nordic Softsales](#)

Pris 349 kr

Information

Nödvändiga ord och fraser för nybörjare.

Tack vare det snabba inlärningsresultat man får genom att träna med Talk Now så är det världens mest säljande språkprogram för nybörjare. Talk Now används av över två miljoner människor, produktens nyskapande och roliga inlärningsmetod ger dig nyckelorden och den hjälp du behöver för att komma ihåg dem. Talk Now passar för semesterfirare, affärsresande, studenter, familjer, handelsresande mfl.

Talk Now innehåller:

Röst inspelning – Jämför ditt uttal med din lärares uttal.

- Fyra testnivåer – Testa dig och se hur mycket du lärt dig, tjäna poäng och se dina framsteg.
- Intelligent programvara – Programmet kommer ihåg det du gjort fel på och tar fram de områden du behöver förbättra.
- Automatiskt språkval – Vilket ger dig möjligheten att lära dig ditt nya språk valfritt från de över 80 tillgängliga språken i programmet.
- Brett urval av ord – Från hälsningar och fraser till kroppsdelar, siffror, shopping mm.

Slavje ob častitljivem prazniku Borisa Pahorja

Pahorjev opus sestavlja čez trideset knjig, njegova dela pa so prevedena v angleščino, francoščino, nemščino, katalonščino, finščino, hrvaščino, italijanščino in celo v esperanto. Foto: MMC RTV SLO

Pisatelj se v svojih delih dotika grozot nacističnih koncentracijskih taborišč in tematike slovenske manjšine v Italiji. Foto: Wikipedia

Mednarodno najbolj priznani živeči slovenski pisatelj

26. avgust 2009

Danes praznuje 96. rojstni dan tržaški pisatelj Boris Pahor. Dan bodo v Cankarjevem domu pospremili s pogovorom s priznanim književnikom in z izdajo njegovega Izbranega dela

S slavlencem sta se pogovarjala njegov prijatelj Evgen Bavčar in urednik Zdravko Duša. Pogovor je vodila Tatjana Rojc, zbrane pa nagovorila ministrica za kulturo Majda Širca.

"Redke življenjske in ustvarjalne zgodbe slovenskih – in ne le slovenskih – pisateljev so tako osupljive, kot je usoda tržaškega pisatelja Borisa Pahorja," je ob izdaji Izbranih del zapisal urednik Duša. Zgodba pisatelja, ki sodi danes gotovo med najbolj poznane slovenske pisatelje v tujini, njegova dela pa so prevedena v številne evropske in svetovne jezike, se je začela 26. avgusta leta 1913 v Trstu. Komaj sedem let pozneje je kot deček gledal, kako je gorel slovenski Narodni dom v Trstu, in to je bil le začetek dolgoletnega preziranja in preganjanja, ki sta kasneje zaznamovala njegovo življenje.

Pečat, ki ga pusti izkušnja totalitarnih režimov Na lastni koži je izkusil mračne totalitarizme, ki so zaznamovali zgodovino Evrope v 20. stoletju. V 20. in 30. letih je najprej doživel pritisk fašističnega preganjanja, pečatu katerega sledimo zlasti v njegovih zgodnjih delih (*Grmada v pristanu*, *Mesto v zalivu* in *Parnik trobi nji*), z začetkom druge svetovne vojne pa tudi sovraštvo in uničevanje nemških koncentracijskih taborišč. Zaprt je bil v raznih taboriščih v Nemčiji, med drugim tudi v zloglasnem Dachauu, svoje taboriščne izkušnje pa je zapisal v zbirki novel *Moj tržaški naslov* in romanah *Spopad s pomladjo* in *Nekropola*.

Načrtna pozaba po koncu vojne Kot preživeli taboriščnik in pokončen človek, ki se ni bal jasno in neposredno zapisati svojih misli, je bil po koncu vojne deležen načrtna pozabe. V povojni Jugoslaviji so tako ostala prezrta njegova dela *Grmada v pristanu*, *Parnik trobi nji*, *Zatemnitev*, *Nekropola* in *Spopad s pomladjo*, ki jih Mladinska knjiga ponovno izdaja v Izbranem delu, pa seveda tudi drugi pisateljevi zapisi.

Poleg omenjenih del, v katerih je Pahor na eni strani pričevalec in glasnik fašističnega preganjanja in narodnega genocida, na drugi pa izpričevalec lastne taboriščne izkušnje, se je Pahor podpisal pod dnevniške in esejistične spise. Ti prav tako izhajajo iz Pahorjeve potrebe po izpostavljanju zgodovinske resnice in slovenske samoniklosti.

Priznanja doma in v tujini Pahorjevo značilno pripovedništvo, ki ga ob tematiki iz življenja primorskih Slovencev zaznamujejo uporaba zmernih modernističnih pristopov, je, kot so zapisali v Mladinski knjigi, doživelo novo pomlad po osamosvojitvi Slovenije. Z najvišjim slovenskim priznanjem za dosežke v kulturi, Prešernovo nagrado, je bil nagrajen leta 1992. Odlikovali so ga s častnim znakom svobode Republike Slovenije, Univerza v Ljubljani pa ga je na pobudo filozofske fakultete nominirala za najvišje priznanje literarnega sveta - Nobelovo nagrado. Pahor prejema priznanja in izraze spoštovanja tudi v tujini. Francija mu je pred dvema letoma med drugim podelila naziv vitez legije časti, Italija pa mu je za roman *Nekropola* podelila prestižno nagrado premio napoli.

M. K.

Vir: Ljubljana - MMC RTV SLO

Zadnje slovo od senatorja Kennedyja

Od Edwarda Kennedyja so se na spominski maši poleg sorodnikov in prijateljev poslovili skoraj vsi vidnejši ameriški politiki. Foto: Reuters - Pokopan je bil ob bratih Johnu in Robertu
29. avgust 2009. Boston - MMC RTV SLO

Pokopali so Edwarda Kennedyja, ki je umrl zaradi raka na možganih. Slovo je potekalo v bostonski knjižnici, pokopali pa so ga v Arlingtonu.

Kennedyja so pokopali na vojaškem pokopališču **Arlington** v ameriški zvezni državi Virginija v bližini Washingtona, in sicer ob bratih **Robertu** in **Johnu F. Kennedyju**, ki je poleg Howarda

William Taft edini predsednik, pokopan na Arlingtonu. Dolgoletni demokratski senator iz Massachusettsa, ki je umrl pri 77 letih, je med letoma 1951 in 1953 služil v oboroženih silah, zato je upravičen do pokopa na Arlingtonu. Slovo od senatorja je potekalo tri dni. Začelo se je v četrtek, ko so na družinskem posestvu v Hyannis Portu v Massachusettsu organizirali mašo za ožje družinske člane, nato pa so njegovo krsto odpeljali v Boston. Na poti se mu je poklonilo na tisoče ljudi.

Kennedyja.

Zakonca Obama sta bila ob smrti senatorja Kennedyja zelo pretresena. Foto: Reuters

Obama: Prijazen in nežen heroj Spominska maša za senatorja je potekala v baziliki Naše gospe večne pomoči v delavskem predelu Bostona. To cerkev so za slovo od Kennedyja izbrali zato, ker je senator pogosto molil v njej, ko se je njegova hči Kara bojevala z rakom na možganih. Glavni govornik na maši je bil predsednik Obama. "Poznal sem ga kot kolega, kot mentorja, predvsem pa kot prijatelja," je dejal predsednik in pokojnega Kennedyja označil za "največjega zakonodajalca našega časa" ter "prijaznega in nežnega heroja". "Bil je duša demokratske stranke in lev ameriškega senata," je o strankarskem kolegu in velikem podporniku med predsedniško kampanjo povedal Obama. Spomnil je tudi na [številne tragedije](#), ki so prizadeli Kennedyje, ameriško politično dinastijo. "Ta niz dogodkov bi strl manjšega človeka, a ne Teda Kennedyja. Njegova prožnost in dober humor sta ga vodila skozi več bolečine in tragedije, ki ju večina od nas ne pozna."

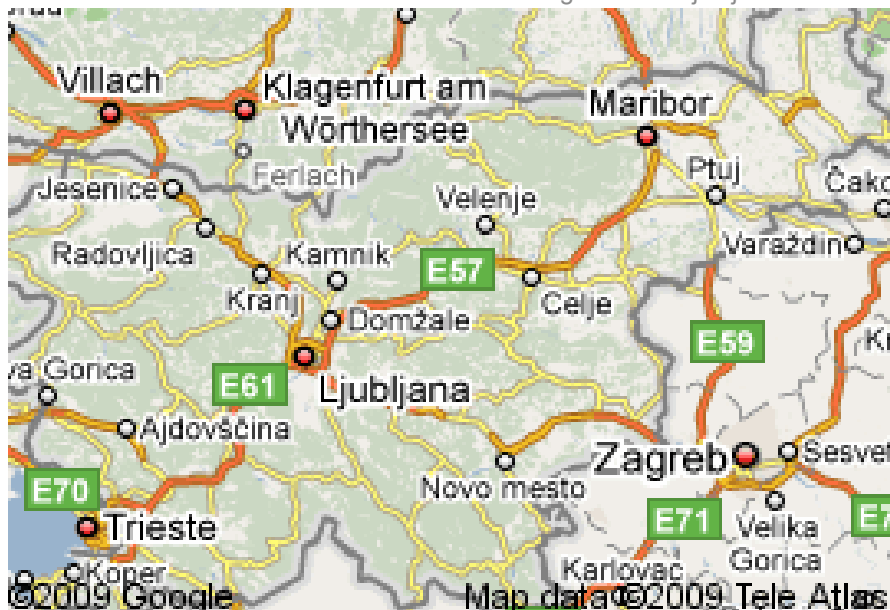
Spoštovan v vseh krogih Edward Kennedy je bil spoštovan politik tako med demokrati kot tudi med republikanci, spoštovanje svojih političnih nasprotnikov pa si je pridobil predvsem s svojim neutrudnim prizadevanjem za pravice "navadnih" ljudi, predvsem za vsem dostopno zdravstveno zavarovanje. Kennedyjeva dobra lastnost je bila, da se je znal pogovoriti z nasprotniki, poskrbel pa je tudi zato, da so bili sprejeti potrebni zakoni, zato bi ga Obama potreboval zdaj, ko je tik pred potrditvijo zdravstvene reforme v senatu. Po smrti Edwarda Kennedyja ni opaznega dediča družinskega žezla. Po smrti najstarejšega brata **Josepha Kennedyja**, ki je umrl med drugo svetovno vojno, je na čelo družine stopil kasnejši predsednik **John F. Kennedy**, ki pa je umrl nasilne smrti. Nasledil ga je **Robert Kennedy**, ki je prav tako umrl nasilne smrti, ostal pa je Edward, ki si je možnost postati predsednik ZDA zapravil zaradi nesreče julija leta 1969.

Žaluje vsa Amerika Smrt zadnjega vidnejšega predstavnika rodbine Kennedy in enega najvplivnejših senatorjev v ameriški zgodovini je izzvala žalost in izraze sožalja po vsem svetu. Ameriški predsednik Obama je dejal, da Kennedyjeva smrt pomeni konec pomembnega poglavja v ameriški politični zgodovini.

B. T.

Slovenija po davkih najvišje na svetu

Raziskava finančnosvetovalne hiše KPMG 25. avgust 2009 Ljubljana - MMC RTV SLO

Slovenija ima po raziskavi revizijske hiše KPMG najvišjo davčno stopnjo za fizične osebe, finančni minister pa že napoveduje nov dohodninski razred.

France Križanič je pred kratkim napovedal uvedbo novega dohodninskega razreda, ki bo prizadel državljane z najvišjimi dohodki, hkrati pa je zatrdil, da davek na dodano vrednost ostaja nespremenjen. Omenjena revizijska hiša ugotavlja, da ima Slovenija najvišjo davčno stopnjo na dohodke rezidentov in prispevno stopnjo za socialo. Ta skupaj znaša 54,9 odstotka, takoj

za Slovenijo pa je Hrvaška, kjer rezidenti od svojih dohodkov v davčno blagajno in za socialno varstvo prispevajo 53,5 odstotka. Sledi še Madžarska z 48,1-odstotno prispevno stopnjo. Vendar pa ta raziskava še ne zajema hrvaškega kriznega davka, saj bi sicer slovenska južna sosedla zasedla prvo mesto.

Visoko skoraj vse članice EU-ja Nato se zvrstijo še druge države EU-ja, hkrati pa sta zanimivo visoko tudi Papua Nova Gvineja (na petem mestu), na šestem pa Indija. Visoka je tudi prispevna stopnja v Izraelu (37,7 odstotka), na Islandiji (37,2 odstotka), v Argentini (36,9 odstotka). Najnižje davke in prispevne stopnje pa imajo v Katarju (5 odstotkov za socialne transferje) in na Bahamih (0,7 odstotka za socialne transferje), Združeni arabski emirati, Oman, Kajmanski otoki in Bahrajn pa imajo 0-odstotno davčno stopnjo.

Sami davki niso najvišji v Sloveniji Če primerjamo samo davčno stopnjo na dohodke rezidentov po državah, pa Slovenija v primerjavi z drugimi članicami Evropske unije ni v vrhu. Države, ki imajo več kot 50-odstotno davčno stopnjo, so Danska (62,3 odstotka), Nizozemska in Švedska, Slovenija pa je v razredu z 41- do 50-odstotno stopnjo, kamor spadajo tudi Avstrija, Belgija, Nemčija, Irska, Italija, Portugalska in Španija. Najnižje davke med članicami Unije pa ima Bolgarija.

Najvišja obdavčitev za najbogatejše Še višji pa so davki v Sloveniji za najbogatejše. Tako je KPMG primerjal davčne stopnje po državah za tiste, ki letno bruto zaslužijo več kot 300.000 dolarjev. V Sloveniji morajo ti plačevati kar 60,4 odstotka od dohodkov, z uvedbo novega dohodninskega razreda pa bo ta stopnja še višja. Na Danskem 57,1 odstotka, na Hrvaškem 54,5 odstotka, v Belgiji 53,8 odstotka in v Grčiji 52,8 odstotka.

Neto učinek nespremenjen V Sloveniji tisti, ki letno zaslužijo več kot 14.820,83 evra bruto, plačajo 3.186,48 evra dohodnine in 41 odstotka od vsakega evra, ki presega omenjeno vrednost bruto zaslужka. Po novem pa bi tisti, ki zaslužijo več kot 37.000 evrov plačali 50 odstotkov dohodnine. Finančni minister napoveduje tudi olajšave, ki naj bi razbremenile slabše plačanih zavezancev, s čimer bi bil neto učinek spremembe zakona o dohodnini nespremenjen. Dividende, obresti in kapitalski dobički so v Sloveniji obdavčeni po enotni stopnji. Kapitalski dobički za posameznike so v Sloveniji obdavčeni po od 5- do 20-odstotni stopnji, odvisno od tega, kako dolgo preteče od nakupa vrednostnega papirja. Če ga ima rezident dalj kot 20 let, pa davka na kapitalski dobiček sploh ne plačuje. Slovenija je glede tega visoko tudi po podatku, da v najvišji dohodninski razred spadajo že tisti, ki letno zaslužijo 65 odstotkov BDP-ja na prebivalca. Ta je namreč lani znašal 22.800 evrov. S tega stališča je verjetno smiselna uvedba novega dohodninskega razreda za najbogatejše. Npr. v Nemčiji se obdavčitev plač močno poviša za rezidente, ki zaslužijo skoraj dvakratnik BDP-ja, v najvišji razred pa spadajo tisti, ki letno zaslužijo več kot osemkratnik letnega bruto domačega proizvoda na prebivalca. Raziskava je zajela 86 držav, končana pa je bila še pred 1. avgustom.

Miha Raičevič

RADIO SLOVENIJA, 1. program

NEDELJA,

30. 08. ob 20.00

Kot vsako zadnjo nedeljo v mesecu je bil tudi tokrat večer namenjen spoznavanju drugih dežel. Tokrat so se odpravili na Švedsko, kido jo odkrivali s številnimi sogovorniki. Naša sopotnica je bila prevajalka Danni Stražar, različne plati švedske družbe pa so nam odkrivali še pesnica Linn Hansen, arhitektka Stanislava Gillgren, Simona Jug-Arih in vsestranska kulturna delavka iz Landskrone Auguština Budja. - Kot ponavadi so poslušalcem tudi tokrat pripravili pester glasbeni izbor švedske glasbe in tri nagradna vprašanja.

Voditelj Janko Petrovec

RADIO OGNJIŠČE

V enem nedeljskih programov Radia Ognjišče v mesecu juniju 2009 »Za Slovence po svetu in domovini« smo poslušali intervjuje dveh švedskih Slovenk iz Göteborga in sicer gospe Marije Kolar in Marije Lajšič. V kratkih obrisih sta poslušalcem izpovedali zanimivi zgodbi svojega življenja, predvsem iz časov bivanja na Švedskem.

Poslušalka Augustina Budja

POROKA

Tako srečna sta bila mladoporočenca Sabina in David Stražar, sin Janeza in Marinke Stražar (Stockholm), med sorodniki in znanci, Domžale, april 2009

23. avgusta smo obeležili prvi dan vseevropskega spomina na žrtve totalitarnih režimov. Komisija za pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci je javnost pozvala, naj se pridruži spominjanju na vse, ki so pretrpeli grozote fašizma, nacizma in komunizma. Slovenci smo eden izmed tistih evropskih narodov, ki so fašistični, nacistični in komunistični teror in nasilje posebej kruto doživeli. Medtem ko sta v našem javnem mnenju nacizem in fašizem primerno ovrednotena in zavržena, komunistični totalitarni režim na tako nedvoumno obsodbo še čaka.

Dan je obeležil Študijski center za narodno spravo z Muzejem novejšje zgodovine in TV Slovenija. Na gradu Rajhenburg je predvajal film Angela Vode, Skriti spomin. S strani predsednikov države, vlade in državnega zbora pa ta dan ni bilo nobenega odziva, tudi varuhinja človekovih pravic je bila tiho. V tem tednu sta poslanski skupini SDS in SLS vložili zahtevo za sklic izredne seje Državnega zbora, na kateri bi obravnavali in sprejeli Predlog Resolucije o evropski zavesti in totalitarizmu, ki jo je Evropski parlament sprejel 2. aprila 2009. SD, Zares, DeSUS in LDS so nato vložile zahtevo, da bi na isti seji obravnavali tudi novelo zakona o žrtvah vojnega nasilja in novelo zakona o vojnih grobiščih. V SLS zahtevo podpirajo, medtem ko ji v SDS in NSi nasprotujejo.

17. avgusta je bil državni praznik - združitev prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Letos je bila 90. obletnica tega dogodka. Osrednja državna proslava je bila v Beltincih in na njej slavnostni govornik predsednik državnega zbora Pavel Gantar. Še pred njo je bila sveta maša murskosoboškega škofa Marjana Turnška, ki pa se je ni udeležil noben predstavnik države. V nagovoru se je škof med drugim dotaknil zaskrbljujočih gospodarskih in socialnih razmer v regiji, ki jo zadnje čase zaznamuje predvsem stiska v podjetju Mura. In kako kaže z Muro? Od osmih predlogov za rešitev, ki so jih prejeli v Slovenski odškodninski družbi, le eden predvideva lasten finančni vložek predlagatelja. Pogovori še potekajo. Murini delavci se po končanem kolektivnem dopustu vračajo na svoja delovna mesta. Za zdaj imajo tako naročil kot blaga še dovolj.

V avgustu smo dobili dva nova avtocestna odseka: 13. avgusta so odprli hitro cesto čez Rebernice, dan kasneje pa še hitro cesto mimo Maribora. Pri obeh pa ni šlo vse gladko in veselje ni popolno. Pri Rebernicah ni znano, kaj bo ob zmrzovanju in vetru - menda naj bi celo ustavljali promet, pri mariborski obvoznici pa še ni odprt najpomembnejši priključek Zrkovska cesta - zaradi nepojasnjenih lastninskih razmerij.

Kultura.

*V začetku meseca je izšla knjiga avtorja Romana Leljaka z naslovom Huda jama. Avtor, je že leta 1989 izdal prvo knjigo Teharske žive rane.

*Televizija Slovenija je na veliki šmaren predvajala dokumentarni film "Plamen žive vere." Gre za portret msgr. Franca Boleta, ustanovitelja mesečnika in radia Ognjišče.

*Na Sinjem vrhu nad Ajdovščino so 21. avgusta sklenili 15. mednarodno likovno kolonijo Umetniki za Karitas. Sodelovalo je 13 umetnikov, še nekaj drugih je Karitas podelilo svoja dela. Izkupiček prodanih del bo namenjen otrokom, katerih starši so zaradi gospodarske krize izgubili zaposlitev. Prvo uradno odprtje razstave bo ob tednu Karitas.

*V Cankarjevem domu je bil 26. avgusta pogovor s tržaškim pisateljem Borisom Pahorjem na njegov 96. rojstni dan. V sodelovanju s Cankarjevo založbo in Mladinsko knjigo so ob Pahorjevem visokem jubileju izšla njegova Izbrana dela.

*Cankarjeva založba je izdala Sodobno slovensko kuharico, ki je naslednica Velike slovenske kuharice sestre Felicite Kalinšek in vsebuje več kot 1000 tradicionalnih slovenskih receptov.

*V Šentjerneju so 18. avgusta odprli Kulturni center Primoža Trubarja. S tremi dvoranami, ostalimi prostori in pestrim programom bo izrazilo dvignil kakovost bivanja v občini in širše.

*Palača Kolizej v središču Ljubljane bo odstranjena. Kdaj jo bodo začeli rušiti še ni znano, investitor pa mora dekorativne dele objekta kulturne dediščine dati v muzej ali vgraditi v novo stavbo.

*V novi planinski muzej v Mojstrani bi radi predstavili Aljažev stolp z vrha Triglava. Številni tej pobudi Franca Ekarja nasprotujejo. Na vrhu naše največje gore so pripravili protest.

Šport.

*17. avgust bo z zlatimi črkami zapisan v slovensko atletsko zgodovino in z njim še ime **Primož Kozmus**. 29-letni olimpijski zmagovalec iz Pekinga je na svetovnem prvenstvu v Berlinu osvojil zlato odličje pri metu kladiva.

*Na 13. svetovnem prvenstvu v plavanju v Rimu sta se Matjaž Markič in Emil Tahirovič uvrstila v finale na 50 metrov prsno in še šest uvrstitev do 16. mesta, kar je slabše kot v Melbournu 2007.

*Košarkarji so v kvalifikacijah za evropsko prvenstvo, ki bo na Poljskem, dvakrat premagali Makedonijo, enkrat so bili boljši od Rusov, ki so aktualni svetovni prvaki, drugič so proti njim izgubili, dvakrat so bili boljši tudi od Hrvatov, proti Špancem, Litovcem in Britancem pa so vknjižili le tri poraze.

*Odbojkarji so po pričakovanjih izpadli v tretjem krogu kvalifikacij za svetovno prvenstvo, so pa bili obračuni s Poljaki, Francozi in Slovaki izjemno dobrodošli v pripravah na septembrsko evropsko prvenstvo, kamor so se naši uvrstili že prej.

*Na svetovnem prvenstvu v streljanju s puško šibrenico v Pragerskem je naš najboljši strelec Boštjan Maček v trapu zasedel 14. mesto, potem ko je za enega goloba zamudil finale.

Hiša slikarja Jožeta Vidica v Dragotincih je vredna pogleda

Vidičeva hiša v Dragotincih

Tisti, ki se vozi skozi Dragotince in kaj da na zgodovinsko preteklost, ne more prezreti ob asfaltni cesti stoječe cimprane in slamo krite hiše, ki je v lasti potomcev slikarja Jožeta Vidica. Hiša, ki je grajena v ključ, kar je značilnost starih hiš, ki so grajene tako, da se jih drži gospodarsko poslopje, je po zaslugi umetnika in njegovih naslednikov dobro ohranjena. Okolico hiše krasijo visoki topoli, ki jim tod pravijo »jegnedi«, in kapelica, ki tudi sodi k hiši. V njej stoji Marijin kip. Notranjost kapelice, ki jo je tedaj blagoslovil rojak iz Dragotince škof dr. Vekoslav Grmič, je poslikal njen lastnik, tedaj živeči slikar in umetnik Jože Vidic. Njegova značilnost ustvarjanja so bili naslikani petelini. Vsekakor si potomci slikarja zaslužijo pohvalo, da ohranjajo ta edinstven kulturno arhitekturni spomenik podeželja Slovenskih Goric. Moramo povedati, da je to pravzaprav edini

resnično ohranjen objekt daleč naokoli, kakršni so stali na tem delu hribovja Slovenskih Goric. Ker pride njena arhitekturna oblika najbolj do izraza iz dvoriščne strani, smo vam prikazali ta del hiše, čeprav so tudi drugi pogledi nanjo in njeno okolico prečudoviti.

Besedilo in foto: LUDVIK KRAMBERGER

Po Radečah diši po praženem krompirju

Na več deset stojnicah ponujajo najrazličnejše vrste praženega krompirja
5. september 2009 Radeče - MMC RTV SLO

Na desetine stojnic, plinski gorilniki, ogromne skledе krompirja in sesekljane čebule - po Radečah se danes vije vonj po praženem krompirju. Mesto z dobrimi dva tisoč prebivalci, ki leži med Zidanim Mostom in Sevnico, namreč letos gosti 9. Svetovni festival praženega krompirja.

V petek kuharje sprejel radeški župan

Festival se je začel že v petek, ko je ljubitelje praženega krompirja in člane društva za priznanje praženega krompirja kot samostojne jedi sprejel župan **Matjaž Han**, danes pa že od ranega jutra, ko so se kuharji začeli zbirati, po središču mesta na vsakem koraku kuhajo, režejo, lupijo in pražijo - na veliko zadovoljstvo obiskovalcev, ki se sprehajajo od stojnice do stojnice ter poskušajo pražen krompir na več kot 30 načinov. Vsaka stojnica mora po zapovedih organizatorjev pripraviti najmanj 50 kilogramov krompirja po lastnem receptu. Ljubitelji krompirja tako lahko uživajo v praženem krompirju z gobami, s slanino, s peteršiljem, s pekočo papriko in celo z medom. Obenem pa na stojnicah ponujajo tudi "nekaj za poplaknit" - od dolenjskega cvička do pravega češkega piva ter prave domače medice. Seveda pa ne gre niti brez domače glasbe - harmonika tako odmeva skoraj na vsakem koraku.

Najprej parada, nato odprtje in, seveda, himna krompirju

Organizatorji so pripravili tudi pester zabavni program. Najprej se je po mestu sprehodila povorka radeške godbe in mažoretk, po uradnem odprtju festivala točno ob 12. uri pa smo lahko slišali [himno praženemu krompirju](#) (besedilo zanjo je napisal **Dušan Velkaverh**, glasbo pa **Mojmir Sepe**), nato uživali ob nastopu glasbenikov, ki igrajo na lesene rogove, se smejali ob kratki zabavni igri itd. Zvečer bodo obiskovalce, ki se jih je že čez dan trlo po prizorišču, zabavali člani ansambla Zasavci.

Na prireditvi smo izvedeli tudi, zakaj so si člani Društva za priznanje praženega krompirja kot samostojne jedi za svoj zaščitni znak izbrali koloradskega hrošča, živalco, ki krompir najbolj uničuje: "*Izbrali smo ga zato, ker ima le hrošč krompir tako rad kot mi, člani društva.*" Sicer pa, kot pravijo v društvu, lahko krompir na festivalu praži vsakdo, edini pogoj je le, da se drži [10 zapovedi](#). Prvi festival praženega krompirja so člani društva priredili leta 2001 v (bližnjem) Mokronogu. *Spodaj si lahko ogledate nekaj fotoutrinkov s prireditve. T.K.B.*

PRAŽEN KROMPIR

Sladko je vince

*in hladen je pir, toda najboljši je
pražen krompir.*

*To ni ne maslo, ne sadje ne sir,
to je, prijatelji, pražen krompir.*

*Vseh sort jedače bolezni so vir,
nam trdno zdravje da
pražen krompir.*

*Tu smo se zbrali in našli svoj mir
zdaj, ko nas združil je
pražen krompir*

We love potatoes

The best ones that grow.

Fry them with onions

And make a great show!

That's why our kitchens

Will always smell sweet,

Home fried potatoes -

The best you can eat!

glasba: Mojmir Sepe, besedilo: Dušan Velkaverh

Slovensk historia eller Europas bäst bevarade hemlighet

Forts. av del 1 från www.slovenienhistoria.se som utgår från legenden om Kung Matjaž och handlar om Karantanien, dess statsskick, kultur och symboler samt kristianiseringen.

När Slovenien år 2008 för första gången var ordförandeland i EU (se [del 7](#)) bar EU:s premiärministrar, presidenter, ministrar och andra viktiga representanter under sina besök hos Janez Janša, då ordförande för Europeiska rådet, ett märke med *den svarta pantern* - beskyddaren av slovenernas självständighet.

Den karantanska symbolen "den svarta pantern" ärvdes från den romerska provinsen Noricum. Pantern fanns bevarad på flera stenmonument från den tiden. En av dessa stenar från 100-talet e.Kr. finns ännu idag inmurad över huvudingången till katedralen vid Gospa sveta (Maria Saal) i Koroška (Kärnten), nära kullen där en gång hertigstenen stod på Gosposvetsko polje och där ännu idag hertigtronen står.

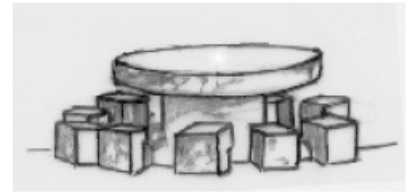
Det karantanska vapnet med den svarta pantern var ett av de första vapnen i Europa. Vapnet tillhörde hertigdömet Koroška och de angränsande karantanska regionerna, som senare kom att bli hertigdömet Štajerska (Steiermark). Båda hertigdömena uppstod ur Karantanien. År 1246 uppkom meningsskiljaktigheter mellan hertigdömena Štajerska och Koroška, som båda använde samma vapen. I det kungliga palatset dömdes då att vapnet tillhörde hertigdömet Koroška, som var äldre och därmed mer berättigat till det samt till vimpeln med den svarta pantern. Štajerska ville inte avsäga sig pantern och ändrade då färgerna på vapnet. Det tog till sig *den vita pantern på ett grönt vapen*. Den svarta pantern blev kvar ända till den inhemska karantanska dynastin dog ut år 1270 och i Štajerska har den vita pantern bevarats till idag, som ett österrikiskt vapen, trots att det är av karantanskt, dvs. slovenskt, ursprung.

Lindlövet föreställer **lindträdet** som är slovenernas heliga träd sedan långt innan kristendomen, men som behöll sin betydelse även efter kristianiseringen. Linden kan bli mycket gammal, upp till 1200 år, och kan alltså bli äldre än eken (det tyska och polska livsträdet). Inget annat träd i mellersta Europa är så hälsobringande, blomstrande, väldoftande och samtidigt så gammalt och mäktigt då det sträcker sina grenar och sin trädkrona långt upp i himlen. Den sträcker sig symboliskt från jorden till himmelen och påminner med sin höga ålder om tiden som pekar mot evigheten. Linden finns som livets träd överallt där veneter och vander befann sig innan romarnas tid. I Karantanien avbildades lindträdet redan under 800-talet. Slovenerna har ärvt den andliga symboliken där linden utmärker sig som det mystiska livsträdet, hälsoträdet, domarträdet, segerträdet, fruktbarhetsträdet och som sällskaps- och dansträd. Under turkarnas framfart, under ett senare skede av slovenernas historia, planterades en lind där turkarna hade besegrats (segerträdet).

Linden mitt i byn var centrum för det politiska och kulturella livet, det s.k. *sose dnja*. Under mången lind fanns det en brunn, ett stenbord (se [del 8](#)) med tolv säten eller bänkar åt byäldsten, de s.k. "dvanajstija" (tolvmännen). Under linden träffades i århundraden by- och bergskörer. Den var centrum även i byns sociala liv. Under den skipades rättvisa redan i forna förkristna tider i det övernaturligas och i gamla gudars namn. Vid diskussioner och beslutsfattande om gemensamma ting stod "dvanajstije", dvs. byäldstena, borgmästaren (župan) bi, så som den urgamla slovenska traditionen, också kallad »consuetudo sclavorum« (slovenska navada), fastställde. Möten och rättviseskipningar under trädet hörde till Karantaniens gamla statsbestämmelser, som i historiska källor kallas »institutio sclavenica« - det var det slovenska rättssystemet som präglades av slovensk folkligt rätt. Under medeltiden fanns det i slovenska bosättningar inte en kyrka, ett slott, en by, ett torg eller en stad utan en lind, vilket också bekräftar att det var slovenernas heliga träd. Linden högaktades av alla från alla samhällsklasser från bönder till adel och borgare.

Lindens centrala plats i den folkliga traditionen uttrycker sig i dess närvaro i en mängd slovenska folksånger och legender, som t.ex. Kung Matjaž och Martin Krpan. Särskilt i legenderna om *Kung Matjaž*, där han i en av dem besegrades på ett stridsfält där det stod en lind. Endast så många soldater som fick plats i lindens skugga överlevde osv. Kung Matjaž gestaltar som sagt det slovenska folket och linden de rötter till vilka folket måste återvända inte bara för att överleva, utan också för att leva fritt, lyckligt och belåtet.

1994 gavs *Jozko Šavlis* (se [del 8](#)) bok *Slovenska znamenja* (Slovenska symboler) ut. I den finns beskrivningar av *hertigstenen*, *hertigtronen*, *slovenska hatten*, *linden*, *slovenska narcissen* och andra slovenska symboler, som väckte en hel del överraskning bland befolkningen, när de påmindes om den rika inhemska traditionen. Under den kommunistiska regimen rådde nämligen bland den slovenska befolkningen ett tillstånd av framtvingad likgiltighet inför det egna kulturella arvet, som man var mer eller mindre omedveten om (se [del 7](#)). Boken utgör ett av de första stegen i upptäckten av den slovenska identiteten i dess verkliga historiska och kulturella kontext.

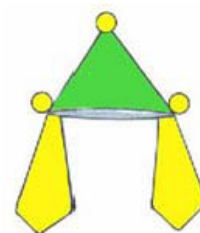
Den grå **slovenska hatten** eller **venetiska hatten**, som den också kallades, hade snören som symboliserar frihet samt hertigens makt över de karantanska områdena, som det karantanska folket hade givit honom. Denna hatt, som också brukades bland de slovenska bönderna, symboliserade alltså den makt som givits hertigen från en bondes hand. Den sattes på hertigen under installationsceremonin och den hade då även fyra lindlöv på sitt brätte. Hertigen tog inte av sig hatten ens då han stod inför kungen.

Hertighatten är idag känd nästan bara under det inkorrekt namnet "štajerski klobuk" (Steierischer Hut). I vetenskapliga skrifter kallas den "vojvodski klobuk" (Herzogogshut) eller närmare "štajerski vojvodski klobuk" (Steiericher Herzogogshut). Dess historiska namn är inte känt, men den skulle korrekt kunna kallas för Karantanienhatten.

Karantanienhjälmen symboliserade den militära makten. Slovenerna i Karantanien hade ett för den tiden mycket välorganiserat samhälle. Bland annat hade man en utmärkt välutbildad och professionellt organiserad armé. Härens medlemmar kallades av karantanerna för **Hervardi** och de var en anfalls- och försvarsarmé och tillhörde en särskild militär samhällsklass, ett av de större samhällsklasserna som utgjorde en del av det karantanska samhället. Namnet kommer från de gammalslovenska, också venetiska, orden "heraj" - anfall och "varda" - vakt. De var vad man vet helt säkert bosatta i större mängd i tre stora grupper - en i närheten av Gosposvetsko polje (Svatne) vid hertigstenen, vid hertigens hov (i slottet Krm) och Karantanienens centrum, en annan längre norrut vid övre delen av floden Mura och mot övre Aniča/Enns i området som låg nära slovensk-bayerska gränsen samt en tredje längre söderut i Dalmatien vid den Adriatiska kusten. Det är troligt att man kommer fram till att de också fanns på de andra strategiska platserna vid slovenernas västliga gräns samt i öst i dagens Ungern eller Slovakien.

Påfågelprydnaden sägs idag vara österrikisk (Pfauenstoß von Österreich), men om man beaktar dess ursprung så ser man att den är ett karantanskt tecken för militär rang.

Leopold VI av Babenberg av karantansk härkomst, hertig över Österrike (den lilla region som i norra delen av Stora Karantanien kallas Vzhodna krajina/Östregionen) och Štajerska (Steiermark) på ett mynt från 1216, avbildas på ena sidan av myntet i egenskap av hertig av Österrike, med vanlig hjälm, och den andra sidan i egenskap av hertig av Štajerska, med påfågelfjädrar på hjälmen (de första två bilderna nedan från vänster). Štajerska var tidigare en karantansk gränsregion.

Ett sigill från 1256 tillhörande Ulric III, hertig av Koroška (Kärnten), visar honom med pantern på skölden och en krona av påfågelfjädrar på hjälmen. Likaså ses Albert I av Habsburg, hertig av Štajerska på ett sigill från 1282 med pantern på en banner och en krona av påfågelfjädrar på hjälmen (tredje och fjärde bilden nedan från vänster).

När Koroška gavs i förläning till Mainhard II, greve av Tyrolen, och han samma år installerades som hertig av Koroška på hertigstenen enligt den urgamla slovenska ceremonin, fick han på sitt sigill (Judenburg, 1286) en låg hatt med brett brätte toppad med påfågelfjädrar. Likaså var det med hans son hertig Otto, medan den andre sonen Henrik hade en låg hatt med tuffjädrar och fyra lindlöv hängande från brättet. Att de inte hade någon krona kan förklaras med att de till ursprunget var grevar, inte hertigar, samt att deras familj fick Koroška i förläning och inte hade sitt ursprung där. På den femte bilden nedan från vänster syns greve Otto och på sjätte bilden greve Henrik av Koroška - de regerade tillsammans, men Otto var äldre och hade den högsta militära rangen, därav påfågelfjädrarna, och Henrik kom näst efter med tuffjädrarna. Låga hattar med eller utan tuffjädrar kan också ses på vapen som tillhörde den slovenska adeln.

fortsättning följer

- **"Men vad du ser nere ut."**
- "Doktorn sa att jag skulle ta ett piller varje dag under resten av mitt liv."
- "Det är väl ingenting att oroa sig för."
- "Jo, han gav mig bara sju stycken."

Två men, en från Norge och en från Sverige,

var på herrtoaletten. Efter de var klara tvättade norsken sig om händerna, vilket svensken inte gjorde.

Norrmannen anmärkte hånfullt: "En Norsk man har minsann vett att tvätta sig sedan han kastat vatten!"

Svensken svarade: "Vi svenskar vet hur man gör för att inte pissa på händerna!"

Stefan kommer hem från skolan.

- Vi har bakar kakor på hemkunskapen idag.
- Fick ni äta upp dom då?
- Fick... vi var så illa tvungna!

Učiteljica sprašuje otroke, kaj so njihovi očetje po poklicu.

- Kaj dela tvoj oče
- Moj oče je strojevodja in vozi ICS!
- Kaj pa tvoj?
- Moj oče je poštar.
- Pa tvoj
- Moj oče je kmet.
- In tvoj, Janezek?
- Moj oče pa pleše striptiz v gay baru, zvečer pa se jim prodaja za denar. Po pouku pokliče učiteljica Janezka k sebi in vpraša:
- Zakaj si rekel, da tvoj oče pleše striptiz in se prodaja?
- Ker me je bilo sram povedat, da igra hokej pri Olimpiji!

Srečata se sosedi.

Prva: "Gospa, pa menda niste kaj bolni, že 14 dni vsako opoldne vidim zdravnika, ko odhaja iz vase hiše."

Druga: " Veste kaj, ko je k vam ves mesec hodil oficir, tudi nisem spraševala, ali je vojna!"

ARHIV

ARKIV

Obisk pri
Pozvekovi
Olgi v
Černelavcih,
julij 2009

Foto: Charlie
Solve

Mala Nedelja – Stopinškovi na obisku, 2009 Bratranca - Tomi in Patrick pozdravljata prababico

Trgatev na Dolenjskem – Belecevi, 2005

Kostanji – Silvo Belec

Vadstena, 2005

Kristian Mlakar v Vadsteni, 2005

ДОНЕКО ЧУЉУ СЕ НА ПЛОШЧАДУ ПОВЕЛИЧУЈЕ СЛОБОДА И НЕЗАВИСНОСТ СЛОВЕНСКОГО НАРОДА

91.08.07

EG-ländernas utrikesministrar diskuterade under tisdagen situationen i det icke-existerande Jugoslavien.

Belgradhyllarna tystnar

Snart tystnar musiken, sjunger Tomas Ledin i en av sina sommarhits.

Snart tystnar politikerna i väst, kan de plågade människorna i Slovenien och Kroatien sjunga i en stilla höstsång.

De självutnämnda fixarna och diplomatiska pusselläggarna inom media och utrikesförvaltningar har skäl att ångra ett antal glåpor. Babblen kan tystna.

Allt fler börjar nämligen inse att det dominerande Serbien i det länge icke-existerande Jugoslavien ligger bakom det mesta av våldet. Fred tycks inte längre vara möjlig i området.

Sloveniens och Kroatiens självständighetsförklaringar var ett allvarligt streck i räkningen för dem som närde storserbiska drömmar. Två viktiga delar av Jugoslavien skulle plötsligt gå sina egna vägar.

Utbrytningarna är begripliga. De två republikerna har behandlats som ett slags provinser. Det mesta av övergrepp och centralplanerad misshushållning gick hjälpligt att dölja under Tito-diktaturens år. Men i takt med ökad frihet och demokrati har människor öppet vågat protestera mot förtrycket.

Kampen är förståelig i historiens ljus. Äntligen finns en möjlighet att kasta ifrån sig det ok som varierande härskare genom tiderna lagt på deras axlar.

Serbien och dess allierade inom armén har under de senaste veckorna utnyttjat turbulensen till att genomföra rena folkmord. Oskyldiga har massakrerats på kroatiskt territorium. Jugoslaviens flygvapen har bombat civila mål.

Vem tror att försoning längre är möjlig?

Hur skall människor någonsin kunna ha förtroende för de politiker och officerare som blåst till inrikes strider?

För några veckor sedan var det högsta mode i Västeuropa att förklara och försvara

Den serbiska armén fortsätter att hota Slovenien och Kroatien.

centralregeringens agerande. Frihetskampen betraktades närmast som ett omoget utslag av nationalism.

Dessa Belgradhyllande människor har glädjande nog tystnat. Länder som Tyskland och USA håller också på att ompröva sin tidigare politik.

Dessvärre kan stödet från glappkäftiga kommentatorer ha invaggat somliga hökar i falska förhoppningar. Därav den bryskhet som visats i striderna.

De tuffare signaler som nu sänds ut från EG efter utrikesministrarnas möte på tisdagen är en tydlig varning. Serbien kommer att straffas om landet militärt krossar Slovenien och Kroatien.

Men vackra ord hjälper inte så mycket i striderna. Det skyddar inte mot kulor och krut. Inte ens om de uttalas av FN:s generalsekreterare.

Omvärlden bör ge ett mer handfast bistånd. De två staternas suveränitet bör omedelbart erkännas. Kroatiens gräns mot det serbiska Jugoslavien bör fastställas vid en internationell konferens.

Dessutom bör utländska trupper, med eller utan FN-hjälm, tillsvida försöka hålla de stridande parterna från varandra.

Det är allvar nu! Blodigt allvar!

Edit kämppar för sitt land

Tisdagsgästen

LANDSKRONA: I lördags demonstrerade 600 personer i Landskrona för att visa sitt stöd för ett fritt Slovenien och ett fritt Kroatien.

— Det kändes underbart att så många kom, säger Edit Novak, en av initiativtagarna till aktionen. Men trots upplutningen ser hon dystert på framtiden för sitt land.

— Om väst inte ger sitt stöd är jag rädd att Slovenien tvingas på knä, säger hon.

Jugoslavien finns inte mer. Om det är de flesta bedömare idag överens. Sloveniens och Kroatiens beslut att träda ur unionen har fått Titos statsbildning att rusa samman.

Edit är också mycket noga med att påpeka att hon är sloven, inte jugoslav. Och trots att hon bott i Sverige i 25 av sina 30 år och är svensk medborgare, så klappar hjärtat varmt och starkt för det gamla landet.

— Sina rötter kan man inte förneka, säger hon.

Vaknat politiskt

Tidigare tänkte hon inte så mycket på det där med politik.

Edit är orolig för Sloveniens framtid. Hon är orolig för sina vänner och släktingar i landet.

— Det känns hemskt att sitta här och bara följa vad som sker, säger hon.

— Det gör ont när jag på TV ser tanken rulla på slovenska gator, när jag ser att slovenier tvingas skjuta på slovenier. Men det som känns ännu värre är att omvärlden inte reagerar.

Västsviker

Edit och hennes landsmän är besvikna på väst. På den svenska regeringen som tiger. På EG och USA som säger sig stödjä ett enat Jugoslavien.

— Jag tycker det är en primitiv syn, säger hon.

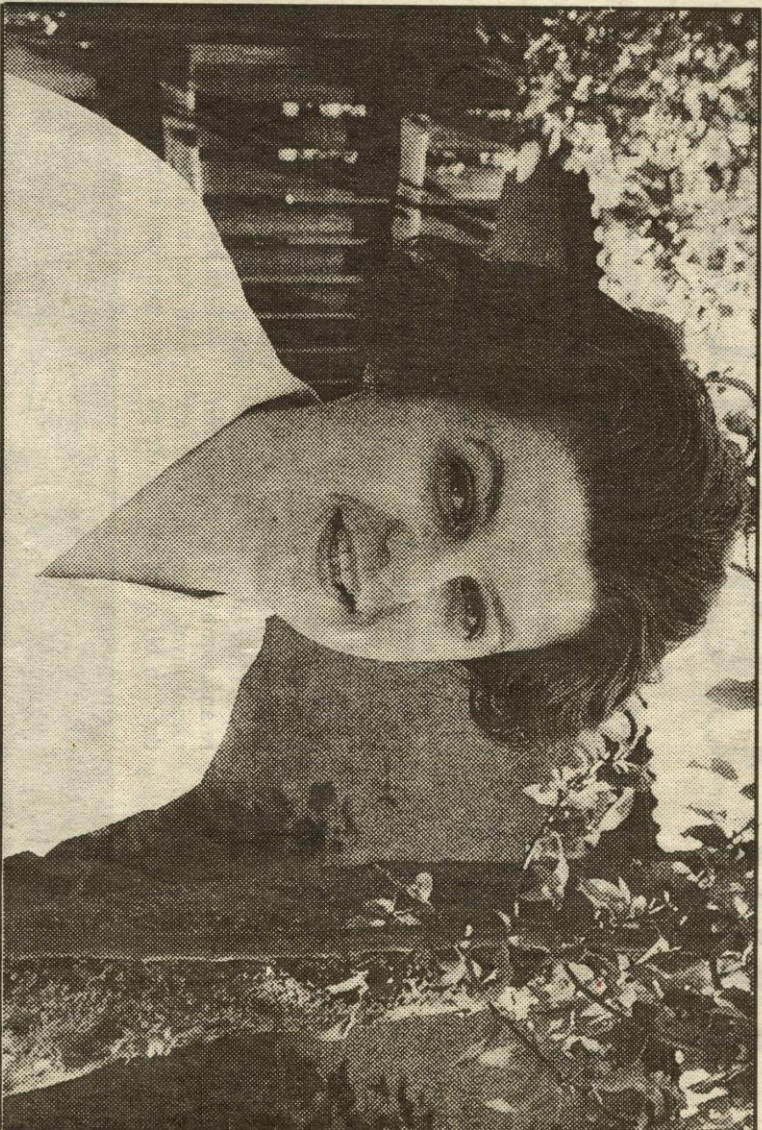
— Om folket säger att det vill bli fritt, tycker jag att man ska respektera det.

Slovenien gick samman med Serbien och Kroatien första gången 1918. Då bildades ett förenat konungarrike.

— Och författningen säger att det bildades av "självtändiga stater", betonar Edit.

Det samma hände 1945 då Tito enade Jugoslavien till en federation med socialistiska förtecken.

— Även då handlade det om självständiga stater som gick samman under Tito.

Edit ser sig som sloven, inte som jugoslav. Hon säger att det är hemskt att sitta i Sverige och på avstånd följa det som händer i Jugoslavien. — Men det känns ännu värre att omvärlden ser så kallt på Sloveniens kamp, säger hon.

— Jag hatar inte serberna, säger hon.

— Jag är säker på att det finns trevliga serber också. Men jag hatar det deras politiker har gjort. De har förtryckt slovenerna under lång tid. Nu vill de göra oss till ett lydfolk.

Edit berättar om pojkar som gjort värplikten i armén och som åkt in i buren för att de sinnet den slovenska national-

— Jag språk ska få dominera över de andra.

Edit kämpar hårt för att skapa opinion för Sloveniens sak i Sverige. Hon ringer runt till politiker och organisationer. Hon lyssnar på Radio Slovenien på mellanväg för att snappa upp nyheter. Och hon tycker på svenska massmedier, som till exempel TT, för att det som hän-

— Det gör mig rädd, säger Edit.

Och O

I Sverige finns ett starkt engagemang för de baltiska folkerna och deras kamp för självständighet. Edit hoppas på något liknande när det gäller Slovenien och Kroatien.

— Omvärldens stöd är A och O, säger hon.

Izdajatelj / Utgivare: Slovenska zveza / Svenska riksförbundet i Sverige

Box 237, 261 23 LANDSKRONA Telefax: 0457-771 85 / 031-52 82 96

Predsednik/Ordför: Ciril M Stopar, Tajnik/Sekr: Marjana Ratajc

NASLOVI - ADRESSER**KK SLOVENIJA**c/o Rudolf Uršič
Norregata 9, 633 46 Eskilstuna
Preds.: Rudolf Uršič, 016-14 45 49**IVAN CANKAR**N Långgatan 93
330 30 Smålandsstenar
Preds.: Branko Jenko, 0371-303 15**SD SIMON GREGORČIČ**Scheelegatan 7
731 32 Köping
Preds.: Alojz Macuh, 0221-185 44**KD SLOVENIJA**Vallmovägen 10
293 34 Olofström
Preds.: Ciril M. Stopar, 0457-771 85**SLOVENSKI DOM**Parkgatan 14
411 38 Göteborg
Preds.: Jože Zupančič, 031-98 19 37**SLOV./ŠVEDSKO DRUŠTVO**c/o Barač, Pårpsv 37
256 69 Helsingborg
Preds.: Milka Barač, 042-29 74 92**SLOVENSKA AMBASADA**Styrmansgatan 4
114 54 Stockholm
08-545 65 885/6 Fax 08 662 92 74,
e-pošta: vst@gov.si**SKD FRANCE PREŠEREN**Box 5271
402 25 Göteborg
Lado Lomšek, 031-46 26 87**SKD PLANIKA**V:a Hindbyvägen 1
214 58 Malm
Ivanka Franceus, 040-49 43 85**DRUŠTVO ARENA**Brantaforsv 10
372 50 Kallinge
Tel.: 0457-20840/ 103 80**SLOV. DRUŠTVO STHLM**BOX 832
101 36 Stockholm
Stefan Udovic, st.erix@bredband.net**PEVSKO DRUŠTVO ORFEUM**c/o Bencek-Budja, Hantverkarg 50
261 52 Landskrona
A. Budja, 0418-269 26**SLOVENSKA KATOL. MISIJA**Parkgatan 14
411 38 Göteborg
Zvone Podvinski, 031711 54 21**VELEPOSL. KRALJEVINE****ŠVEDSKE**
Ajdovščina 4/8
SI - 1000 Ljubljana,
Slovenija
(+386) 01-300-02 70

Tisk / Tryckeri: JASK AB, Landskrona, 0418-44 83 00